

- c) *GAL*, 242, n° 5; Sandūbī, n° 68; Şeşen (2), 271, n° 209; *Mawrid*, 295.
 h) voir Pellat, *Gāhiż hérésiographe*, 155.
 i) à ce titre doit correspondre le second des deux textes enregistrés ci-dessus sous le n° 199.

245. K. ḍamm al-Zinā

- b) *Fihrist-Arberry*, 42; *Irṣād*, VI, 77/XVI, 108; Kutubī, 156 a; Ibn Qāḍī Šuhba, 124 a.
 c) *GAL*, 245, n° 42; Sandūbī, n° 70; Şeşen (2), 272, n° 216.

THE *ĪLĀF* OF QURAYSH

A Study of sūra CVI

BY

URI RUBIN

Preface

SŪRA CVI was thoroughly analyzed by H. Birkeland, who has come to the conclusion that it deals with «the grants of security» (*ilf*, *ilāf*) which the sons of Abd Manāf, namely, Hāshim, al-Muṭalib, ‘Abd Shams and Nawfal, reportedly obtained from the kings of the neighbouring states, about a hundred years before Muhammad. With these grants the merchants of Quraysh used to travel with their caravans without being attacked, thus becoming «the economic masters of western Arabia»¹. Explaining the meaning of the sūra as a whole, Birkeland says that «Qurayš used to trust covenants, special individuals or writings of security, to safeguard their caravans. Now Muhammed commands them to worship the divine Lord. For he is the last source of their food and security»².

This view concerning the historical background and the meaning of sūra CVI was formed by Birkeland following a thorough examination of Muslim *tafsīr*, which, in Birkeland's perception, is a reliable source for the understanding of the Quran, and hence also for the understanding of the world of the prophet Muhammad, against the background of Arabia in which he lived. Birkeland's perception of the value of Muslim *tafsīr* seems to be still relevant, inspite of the recent criticism of his historical approach³. But his own study of this material is inadequate in many respects. As far as sūra CVI is concerned, it seems that Muslim *tafsīr* deserves a re-examination which, so it is hoped, will give us a better

¹ Birkeland, 123. Other scholars who dealt with these pacts seem also to be of the opinion that they are referred to in sūra CVI. See Kister, «Mecca and Tamīm», 121; Simon, 206, 218, 219; *EI*², s.v. «*Ilāf*».

² P. 109.

³ See J. Wansbrough, *Quranic studies*, Oxford 1977, 120, 126.

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

15 ARA 2011

- 2282 BALZER, Marjorie Mandelstam. Editor's introduction: the Dagestani mountain village. *Anthropology & Archeology of Eurasia*, 48 iv (2010) pp.3-11.

Dagstan
Dokument

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

15 ARA 2011

- 2290 KARPOV, Yuri Yu. The Dagestani mountain village: from the traditional *Jamaat* to its present social character. *Anthropology & Archeology of Eurasia*, 48 iv (2010) pp.12-88. [Historical legacies in the post-Soviet era.]

Dagstan
Dokument

17 AGU 2007

- 1669 MATSUZATO, Kimitaka & IBRAGIMOV, Magomed-Rasul. Islamic politics at the sub-regional level in Dagestan: Tariqa brotherhoods, ethnicities, localism and the Spiritual Board. *Europe-Asia Studies*, 57 v (2005) pp.753-779.

Dagstan

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

15 ARA 2011

- 2664 БОБРОВНИКОВ, В.О. Ихиль в Дагестане XVII-XIX вв.: обычай или преступление на южных границах российской империи? *Восток: Афро-Азиатские Общества: История и Современность*, 2006 ii pp.5-17;222. [With summary in English entitled "Ishkil in seventeenth-nineteenth centuries Daghestan: crime or custom in the southern frontiers of Tsarist Russia".]

Dagstan
Dokument

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

25 MAY 2008

- 2732 BOBROVNIKOV, Vladimir. 'Traditionalist' versus 'Islamist' identities in a Dagestani collective farm. *Central Asian Survey*, 25 iii (2006) pp.287-302. (Emergence of new competing Muslim identities and the transformation of small village factions into religio-political groups.)

Dagstan

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

- R113 Dagestan and the world of Islam / Ed. Gammer, Moshe & Wasserstein, David J. Helsinki, 2006
Reynolds, Michael. *Central Asian Survey*, 27 i (2008), pp.96-98 (E)
Yemelianova, Galina M. *Islam and Christian-Muslim Relations*, 18 iv (2007), pp.546-547 (E)
Hewitt, George. *Middle Eastern Studies*, 43 iii (2007), pp.491-494 (E)

20 MAY 2008

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

20 MAY 2008

- 2678 KNYSH, Alexander. Contextualizing the Salafi-Sufi conflict (from the northern Caucasus to Hadramawt). *Middle Eastern Studies*, 43 iv (2007) pp.503-530. [Case studies of Dagestan, 19th century - 2005, and Hadramawt during 20th century.]

Dagstan
Hadramawt

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

15 ARA 2011

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

15 ARA 2011

- 2284 BOBROVNIKOV, Vladimir. *Waqf endowments in Dagestani village communities: from the 1917 Revolution to the collectivization*. *Welt des Islams*, 50 iii-iv (2010) pp.477-502.

Dagstan

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

15 ARA 2011

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

15 ARA 2011

- 1669 MATSUZATO, Kimitaka & IBRAGIMOV, Magomed-Rasul. Islamic politics at the sub-regional level in Dagestan: Tariqa brotherhoods, ethnicities, localism and the Spiritual Board. *Europe-Asia Studies*, 57 v (2005) pp.753-779.

Dagstan

MADDE YAYIMLANDIRMAN
SONRA GELEN DOKUMAN

30 MART 2013'DE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- 139 BOBROVNIKOV, Vladimir, NAVRUZOV, Amir & SHIKHALIEV, Shamil. Islamic education in Soviet and post-Soviet Daghestan. *Islamic education in the Soviet Union and its successor states*. Ed. Michael Kemper, Raoul Motika and Stefan Reichmuth. Abingdon & New York: Routledge, 2010, pp.107-167.

Daghestan

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- 892 Islam in post-Soviet Russia: public and private faces. Ed. Hilary Pilkington and Galina Yemelianova. London: RoutledgeCurzon, 2003. 307pp. [Tatarstan and Daghestan.]

Tatarstan
Daghestan

04 EYLÜL 2006

1 MART 1996

5907. Osmanov, Magomed-Zagir O.: Formy tradicionnogo skotovodstva narodov Dagestana v XIX - naçale XX v. / M.-Z. O. Osmanov. - Moskva : Nauka, 1990. - 294 S. : Ill. Inhalt: Formen d. traditionellen Viehzucht d. Völker Dagestans im 19. u. 20 Jh. - In kyrill. Schrift, russ. ISBN 5-02-016775-4

31 A 13162

Dagestan

DAĞISTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- 10390 LONGUET-MARX, F. Le Daghestan entre la laïcité soviétique et l'Islam. *Islam et laïcité: approches globales et régionales*. Sous la dir. de M. Bozdémir. Paris: L'Harmattan, 1996, pp.397-404

Daghestan

7 EYLÜL 2000 MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- 10366 BOBROVNIKOV, V. The Islamic revival and the national question in post-Soviet Dagestan. *Religion, State & Society*, 24 ii-iii (1996) pp.233-238

08 MAYIS 2001
MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

31 AGUSTOS 1992

- 1010 SHIKHSAIDOV, A.R. Dagestanskie istoricheskie sochineniya. *Istochnikovedenie i tekstologiya srednevekovogo Blizhnego i Srednego Vostoka*. Moscow: Nauka, 1984 (Bartol'dovskie Chteniya, 1981) pp.231-239

Daghestan

- 6849 BAKLANOV, N. B. Arkitekturnie sooruzheniya Dagestana. *III Int. Cong. Persian Art*, 1939, pp. 21-25; French summary, p. 25

Dagistan

10 AGUSTOS 1992

- 5688 SERGEEVA, G. A. Brak i svad'ba u narodov Dagestana v XIX v. *Inst. Etn. Krat. Soob.* 32 (1959), pp. 30-36

Dagistan

10 AGUSTOS 1992

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- 2742 KISRIEV, Enver F. & WARE, Robert Bruce. Russian hegemony and Islamic resistance: ideology and political organization in Dagestan 1800-1930. *Middle Eastern Studies*, 42 iii (2006) pp.493-504.

25 MART 2008

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Dagistan

1 MART 1996

3969. Danjalov, Gadži-Ali D.: Stroitel'stvo socializma v Dagestane : 1918 - 1937 / G. D. Danjalov. - Moskva : Izd. «Nauka», Glavnaja Redakcija Nostocnoj Literatury, 1988. - 220 S.

Zsfassung in engl. Sprache u. d. T.: The construction of socialism in Daghestan. - In kyrill. Schrift, russ. 29 A 10100

- 1962 GAMZATOV, G.G. Yazykovaya situatsiya v sovremennom Dagestane: sotsiolingvisticheskij aspekt. (Summary: Sociolinguistic aspects of the language situation in modern Daghestan.). *Caucasian perspectives*. G.Hewitt (ed.), Unterschleissheim: Lincom Europa, 1992, pp.360-371

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Erel Ş. Dağıstan ve Dağıstanlılar. İst. Matb. 1961, s. 45

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Yeni Türkiye

bu sayıda

79

kafkaslar Özel sayısı - IX

devlet adamları, bilim adamları, uzmanlardan ve yazarlardan arşivlere dayalı uluslararası 700 makale, inceleme ve araştırma
kuzey kafkasya: genel değerlendirme, kuzey kafkas cumhuriyetlerine, genel bakış/kuzey kafkasya'daki türk topluluklarına, genel bakış / kuzey kafkasya'da stratejik bazı tespitler / kafkas dillerinin akrabalığı ve kafkaslıarda bazı sosyo-kültürel tespitler, dağistan özerrick cumhuriyeti, dağistan tarihi / dağistan'da İslamiyet, ulema ve mücahitler, çeçenistan özerrick cumhuriyeti, çeçenya'da İslamiyet ve sosyo-politik durum / çeçenlere Rusların uyguladıkları soykırım ve çeçen bağımsızlık hareketleri / çeçen sanatına bir örnek, inguşetya özerrick cumhuriyeti, siyasi ve sosyo-ekonomik meseleler/ eğitim, folklor ve Türkiye'deki inguş kahramanlar, kuzey osetya cumhuriyeti, kabartay-balkar, karaçay-çerkes ve adige cumhuriyeti, çerkesler, kafkas çerkeslerinin tarihinden sayfalar / kafkas çerkeslerin sosyo-ekonomik yapısı hakkında tespitler / çerkeslerin dilleri ve sosyo-kültürel özelliliklerine dair

CAHİT ASLAN / CİHAN CANDEMİR / ALEXANDER SEMENOV / M.S. ARSANUKAEVA / SAMİ NOĞAY / Y.M. IDRİSOV / YÜCEL OĞURLU / SÖNMEZ CAN / ALMAZ ISMAILOVA / MUSA YEVNA / YUNUS EMRE / ÖZSARAY / NAHİT SERBES / İOSEB ALIMBARASHVILI / İMPERİYAT ARSLANBEKOVNA HALİPAEVA / VAGIF Z. PIRİYEV / REYHAN SAHİN / ALİ AHVERDİ / KERİM İLKER BULUNJUR / METANETV. BEHREMEOVA / E.M. DALGAT / GÜLREYHAN SUTANRIKULU / CAFFER BARLAS / İ. İ. HANMURZAYEV / ZAINAB AHMEDDİBİROVNA MAGOMEDIMOVA / MUSA / KAZIM GÜLCÜ / PATIMAT M. ALİBEKOVA / CEHAR DUDAYEV / MAIRBEK VATCHAGAEV / A.D. OSMAYEV / SEİÇİ KİTAGAWA / MUSTAFA BUDAK / SEZAL / ÖZCÜLİK / ERGÜN / ÖZAKCORA / EROL YILDIR / M. M. KARTOEV / TIMUR HUSENOVİCH MATİEV / BORIS MUHAMMED - GREEVICH HARSİEV / MAREM AHMETOVNA YALHAROEEVA / MAREM / DOLGIYEVA / BORIS HARSİEV / LEMKA AGİYEVA / TUGANOVA / L. H. TANKIYEVA / MUHAMMED BEŞİR A. MATİEV / İTEKİN AYCAN TAŞCI / İALE KUSHAN / ZALINAKANUKOVA / PUHATI / DIANA V. SOKAEEVA / V. H. KAZHAROV / ÖZLEM GÜNGÖR / SHALVAHO DARIKO SAEROVNA / RAYE B. UNAROKOVA / TAMARASHOVGENOVA / FETHİ GÜNGÖR / SEEFER E. BERZEG / ZAREMA A. TSSEVA / ASKER PANĘŞ / FATIMA ANATOLEVNA OZOVA / ZAREMA ADZINOVAA / AZAMETK. BOUZAR / NECDET İHATAM / RUSLAN KHANAKHÜ / MADINAM. PASTHOVA / MIHAİL M. MİJAYEV / M. A. ŞAHBATSEVA / MARYET. GİSSOVNA KUEK

dağıstan tarihi

Mahaçkale, Dağistan
Cumhuriyeti Başlı Antik
"Kent"i Efsanelerde

(040014) Dağistan

İmpariyat Arslanbekovna
Halipaeva*

20 Şubat 2016

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKÜMAN

Dağistan - çok milleli ve çok dilli bir cumhuriyetti. Yüzylinder boyu birçok dönya kültür ve medeniyetlerine kavşak rolünü oynamıştır. Değişik kültürler buradan geçmiştir. Buradan gelenler bu Dağlık ülkede özgün anıtlarını bırakmışlardır ki, bugün biz onlara mitoloji diyoruz.

Dağistan'da yaşayan mitoloji surecini özgün özelliklerinden biri de, özünde pagan ve tektanrı inançları sentezleyebilmesidir. Bu özelliği onu ulusal sınırların dışına çıkarıyor ve dünyayı

sanatsal ve felsefi oluşumunun ayrılmaz parçası yapmaktadır.

Bu bağlamda ilginç olan fakat en az öğretilen Kumuk mitolojisi olmaktadır. Kafkasya'da eski Türk-Hun türünün esas taşıyıcıları olan Kumuklarda mitoloji ve dinin inançla ilgili çok sayıda eserler bulunmaktadır. Bu eserlerde bize Güney Kumuk'taki Başlı kentini anlatan çok sayıda izler bulunmaktadır. Başlı kentyle ilgili izlerde sadece bu kaynaklarda değil, Yunan, Roma, Ermeni, Arap, Fars, Türk, Rus kaynaklarında da rastlanmaktadır. Kaynaklar, Başlı'nın aynı zamanda kutsal bir yer olduğunu da yazmaktadır.

138 yıl önce (1877) Başlı'da cibat yapanmış ve 6 bin insan şehit olmuştur. Onun çevresinde 12 ziyaretgâb (pir) bulunmaktadır.

Çalışmada yazar, burada bulunan 12 ziyaretgâbın sosyo-kültürel yapılarıyla ilgili sözlü ve yazılı kaynaklara dayanarak değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Древний "город" Баплы в легендах и преданиях

Дагестан – многонациональная и многоязычная республика, территория которой испокон веков была перекрестком многочисленных мировых культур и цивилизаций, то стремительно, то медленно сменяющих одна другую. Все, что,

(* Prof. Dr., Dağstan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Avnaya Kültürü Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürü / Mahaçkale, Dağstan Cumhuriyeti.

Yeni Türkiye

bu sayıda

79

kafkaslar özel sayısı - IX

devlet adamları, bilim adamları, uzmanlardan ve yazarlardan arşivlere dayalı uluslararası 700 makale, inceleme ve araştırma

kuzey kafkasya: genel değerlendirme, kuzey kafkas cumhuriyetlerine, genel bâlis / kuzey kafkasya'daki türk topluluklarına, genel balkâ / kuzey kafkasya'da stratejik bazı tespitler / karkas dillerinin akabağlı ve kalkışlarında bazı sosyo-kültürel tespitler, dağistan özerrickumhuriyeti, dağistan tarihi / dağistan'da İslâmîyet, ulema ve mücahitler, çecenistan özerrickumhuriyeti, çeçenya'da İslâmîyet ve sosyo-politik durum / çeçenlerle rusların uyguladıkları soykırımı ve çeçen bağımsızlık harçketleri / çeçen sanatının bir örnek, İnguşetya özerrickumhuriyeti, siyasi ve sosyo-ekonomik meseleler / eğitim, folklor ve Türkiye'deki İnguş kahramanları, kuzey osetya cumhuriyeti, kabartay-balkar, karacay-çerkes ve adige cumhuriyeti, çerkesler, kafkas çerkeslerinin tarihinden sayfalar / kafkas çerkeslerinin sosyo-ekonomik yapısı hakkında tespitler / çerkeslerin dilleri ve sosyo-kültürel özelliklerine dair

CAHİT ASLAN / CİHAN CANDEMİR / ALEXANDRA SEMENOV / M.S. ARSANUKAEVA / SAMİ NOGAY / Y.M. IDRİSOV / YÜCEL ÖĞÜRLÜ / SÖNMEZ CAN / ALMAZ İSMALOVA / MUSAYEVNA / YUNUS EMRE / ÖZSARAY / NAHİF SERBES / İOSEB ALIMBARASHVILI / İMPERİYAT ARSLANBEKOVA HALİPAEVA / VAGIF Z. PURİYEV / REYHAN SAHİN / ALLAHVERDİ / KERİM İLKER BULUNUR / METANETV. BEHREMOVA / E.M. DALGAT / GÜLREYHAN SUTANRIKULU / CAFER BARLAS / I. İ. HANMURZAYEV / ZAINAB AHMEDDİBİROVNA / MAGOMEDİMOVA / MÜŞA / KAZIM GÜLCÜ / PATIMAT M. ALİBEKOVA / CEHAD DUDAYEV / MAIRBEKVATCHAGAEV / A. D. OSMALEV / SEİÇİ KİTAĞAWA / MUSTAFA BUDAK / SEZAI ÖZÇELİK / ERGÜN ÖZAKCOR / EROL YILDIR / M.M. KARTOEV / TIMUR HUSENOVİCİ / MATİEV / BORIS MUHAMMED-GREEVİCH HARSİEV / MAREM AHMETOVNA YALHAROEVА / MAREM DOLGİEVVA / BORIS HARSİEV / LEMKA AGİEVVA TUGANOVA / L. H. TANKİYEVА / MUHAMMED BESİR A. MATİEV / İLKİN AYCAN TASCI / İALE KUSHAN / ZALINA KANNUKOVA / İPUHATI / DİLANA V. SOKAEVA / V. H. KAZHAROV / ÖZLEM GÜNGÖR / SHALVAYA DAPİKO SAFEROVNA / RAYE BUNAROVA / TAMARASHOVGENOVA / FEİFH GÜNGÖR / SEEFER E. BERZEG / ZAREMA A. TSSEVA / ASKER PANĘ / FATIMA ANATOLEVNA OZOVA / ZAREMA ADZINOVNA / AZAMET İKBÜZAR / NECDET HATAM / RUSLAN KHANAKH / MADİNAM PASTHOVA / MIHAİL M. MİJAYEV / M. A. SHABATEVA / MARYET GİSSOVNA KUEK

dağıstan'da İslâmîyet,
ulema ve mücahitler

0400 (4 (Dağistan))
(181874 (Rejtdam))

20 Şubat 2016

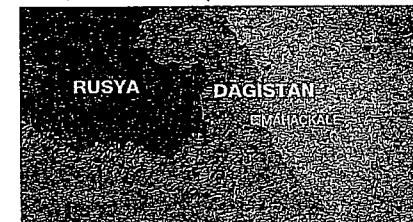
MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKUMAN

İmam Şamil ve
Hicretteki Dağistan

190 - 208

Cafer Barlas*

Kuzey Kafkasya ve Dağistan

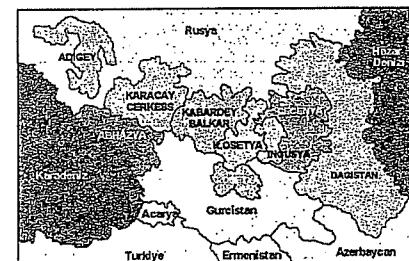

Giriş

Dağistan, farklı diller konuşanların, kardeşçe yaşadıkları, özgürlük savaşlarının destansı ülkesidir. Avarlar, Darginler, Lezgiler, Laklar, Kumuklar, Tatlar, Nogaylar ve daha onlarca çeşit dil konuşan kavimlerin yaşadığı, Asya, Avrupa, Ortadoğu ve Afrika'ya açılan çok önemli bir kavşak konumda sahiptir.

Vatanlarını, Özgürlüklerini ve İslâm'a olan imanlarını korumak için asırlar süren savaşlardan sonra;

Önce Çarların, sonra Bolşeviklerin işgal ve zulümleri sebebiyle, Anavatanlarını terk etmek zorunda kalan Kafkasyalıların büyük bir bölümünü Anadolu'ya hicret etmiş,

YENİ TÜRKİYE 79/2015

داغستان

۱۵

ج^۶، ص^{۲۰})؛ سامور به طول ۲۱۳ کیلومتر که از دامنه کوه قوطن^{۱۰} در قفقاز سرچشمه می‌گیرد و بخش سفلی آن مرزین داغستان و جمهوری آذربایجان را تشکیل می‌دهد (— همان، ج^۸، ص^{۲۸۱})؛ سولانک به طول بیش از ۱۴۴ کیلومتر که از کوههای قفقاز سرچشمه می‌گیرد و پس از پیوستن به رودهای آوار- قویوصو و اندی - قویوصو به دریای خزر می‌ریزد (— بولشاپا، ج^{۴۱}، ص^{۲۶۱}؛ د.آ.، ج^۹، ص^{۶۸}؛ د.آ.د.ترک، همانجا؛ د.آ.ت.رک، ج^۳، ص^{۴۴۸})).

داغستان دارای منابع طبیعی نفت، گاز، زغالسنگ، گوگرد، سرب، آبهای معدنی، منابع جنگلی و درختان صنعتی است. مساحت زمینهای زراعی آن حدود ۴۲۵'۰۰۰ هکتار است و گندم، برنج، ذرت، سیب زمینی، انگور و انواع میوه در آن تولید می‌شود. پرورش دام و صید انواع ماهی، به ویژه خاویار، از دیگر فعالیتهای اقتصادی در داغستان است (بولشاپا، ج^{۱۳}، ص^{۲۷۴}؛ د.آ.، ج^۳، ص^{۲۹۹}؛ د.آ.، ج^{۲۷۷}-۲۷۶). همچنین برخی از شهرهای بزرگ داغستان همچون خاساویورت^{۲۱}، ایزبریاش^{۲۲}، کاسپیسک^{۲۳} و قیزیل یورت^{۲۴} که در دوره جمهوری خودمنختار

داغستان، از جمهوریهای خودمنختار فدراسیون روسیه. جمهوری داغستان به وسعت ۳۰۰ کیلومترمربع در بخش شرقی قفقاز شمالی و در غرب دریای خزر واقع است (— <قلمروهای فدراسیون روسیه>^۱، ص^{۵۷}؛ د.آ.، ج^۳، ص^{۲۹۹}؛ بولشاپا^۲، ج^{۱۳}، ص^{۲۷۲})). داغستان از شمال به جمهوری خودمنختار کلموکستان (کلمیکا/ قلموق)^۳، از شمال غربی به سرزمین استاوروپول^۴، از غرب و جنوب غربی به جمهوری خودمنختار چچن^۵ و گرجستان و از جنوب به جمهوری آذربایجان محدود است (— <قلمروهای فدراسیون روسیه>، همانجا؛ <اطلس جامع جهان تایمز>^۶، نقشه^{۴۲}؛ د.آ.د.ترک، ذیل ماده). خلیجهای آگراخان^۷، قیزیل^۸ و شیه جزیره آگراخان و جزایر چچن و تیولنی^۹ نیز در بخش شرقی داغستان واقع اند (د.آ.، ج^۳، ص^{۳۰۰}؛ د.آ.، تاجیکی، ج^۲، ص^{۳۳۵}).

داغستان از نظر ناهمواریها به چهار منطقه تقسیم می‌شود: ۱) منطقه اراضی پست که ارتفاع بخش وسیعی از آن کمتر از سطح دریاست و جلگه‌های حاشیه جنوب شرقی داغستان همچون تیرک - کوما^۹، تیرک - سولانک^{۱۰} و پرمورسک^{۱۱} را دربرمی‌گیرد؛ ۲) منطقه کوهپایهای در باریکه ساحلی مجاور خزر (— د.آ.، ج^۳، ص^{۲۹۹}) که دارای دره‌ها، فرورفتگیها و رشته کوههای امتداد یافته از شمال غربی به جنوب شرقی است (بولشاپا، ج^{۱۳}، ص^{۲۷۳})؛ ۳) ناحیه کوهستانی شامل تواحی وسیعی چون گونب^{۱۲} و خونزاخ^{۱۳} و رشته کوههایی چون سالاتاؤ^{۱۴} و گیمرین^{۱۵}. رشته کوههای حدوداً ۲۵۰۰ متری این منطقه، دارای دره‌های عمیقی چون دره رودخانه سولانک با عمق ۱۸۰۰ متر است؛ ۴) ناحیه کوههای مرتفع داغستان که دو رشته کوه اصلی ۹ دورازدنلی^{۱۶} و بوکووی^{۱۷} و بخشی از رشته کوههای قفقاز بزرگ را شامل می‌شود. مرتفع ترین قله این ناحیه، کوه بازاردوزو^{۱۸} (ارتفاع بیش از ۴۶۶۴ متر) در مرز جمهوری خودمنختار داغستان و جمهوری آذربایجان واقع است (— همانجا؛ د.آ.، همانجا).

مهم ترین رودهای داغستان عبارت اند از: تیرک^{۱۹} به طول ۶۲۳ کیلومتر که از کوه زیلگاخوخ^{۲۰} در قفقاز سرچشمه می‌گیرد و به خلیج آگراخان می‌ریزد (د.آ.، ج^۹، ص^{۲۰۶})؛ نیز — د.آ.د.ترک، همانجا؛ کوما به طول ۸۰۲ کیلومتر که پیش از رسیدن به خزر در جلگه ساحلی خزر ناپدید می‌شود (د.آ.).

1. The Territories of the Russian Federation

4. Stavropol

9. Terek - Kuma

14. Salatau

19. Zilgakhokh

5. The Times comprehensive atlas of the world

10. Terek- Sulak

15. Gimrin

20. Quton

2. Bol'shaya Sovetskaya entsiklopediya²

6. Agrakan

11. Primorsk

16. Vodorazdenlyi

21. Khasavyurt

3. Kalmykiya/Kalmuk

7. Qizlar

12. Gounib

17. Bokovoi

22. Izbirbash

8. Tiulnii

13. Khunzakh

18. Bazardüzü

23. Kaspiysk

24. Qizilyurt

داعی گیر، نک: علیان طبرستان.

داغستان، از جمهوریهای خودمختار فدراسیون روسیه به مرکزیت ماخچ قلعه، واقع در کرانه غربی دریای مازندران و شرق قفقاز.

جمهوری خودمختار داغستان با وسعت ۵۰۳۰۰ کم²، میان ۴۱° تا ۴۵° عرض شمالی، و ۴۵° تا ۴۸° و ۳۰° طول شرقی در جنوب روسیه واقع است و از جانب شمال به جمهوری خودمختار قالموق/ قالموق/ کالیمکیا، از شرق به دریای مازندران، از جنوب به جمهوری آذربایجان، از جنوب غربی به جمهوری گرجستان، از غرب به جمهوری خودمختار چچن و از شمال غربی به منطقه استاورپول محدود است (« دائرة المعارف آذربایجان»، ۲۹۹/III).

داغستان از ترکیب واژه ترکی «dag» یا «طاغ» به معنای کوه، و پسوند فارسی «ستان» به معنای مکان و سرزمین تشکیل شده، و ترکیب آن دو به معنای کوهستان یا سرزمین کوهستانی است (همانجا). به گفته بارتولد، نام داغستان از سده ۱۰ ق.م، بر این سرزمین اطلاق شده است (نک: EI²).

سرزمین داغستان از لحاظ عوارض طبیعی به ۳ ناحیه مشخص تقسیم می‌شود. نخست ناحیه پست و هموار که نواحی جنوب شرقی داغستان را در بر می‌گیرد؛ دوم ناحیه کوهپایه‌ای در باریکه کرانه‌های دریای مازندران که دارای دره‌ها، فورفتگیها و رشته کوههای نه‌چندان بلندی است که از شمال غربی به جنوب شرقی کشیده شده‌اند؛ و سرانجام ناحیه کوهستانی در غرب داغستان که درواقع بخشی از رشته کوههای قفقاز بزرگ است و بلندترین قله آن به نام «یازار دوزو» با ارتفاع ۴۸۵۰ متر از سطح دریا، در مرز داغستان و جمهوری آذربایجان جای دارد (« دائرة المعارف آذربایجان»، همانجا؛ « دائرة المعارف شوروی»، ۲۷۳/XIII).

رودخانه‌های ترک، سولانک و سامور مهمن ترین رودخانه‌های داغستان به شمار می‌روند. آب و هوای داغستان عموماً گرم و خشک، و میانگین بارندگی آن حدود ۲۰۰ میلی متر در سال است؛ اما این میزان در نواحی شمالی این سرزمین به حدود ۸۰۰ میلی متر در سال می‌رسد (انکارتا، npn).

در جمهوری خودمختار داغستان، حدود ۳۰ گروه قومی زندگی می‌کنند و حدود ۳۳ زبان در آن جاریج است. هریک از زبانها، متشکل از چند گویش اصلی و فرعی است که برای دیگر گویشوران قابل فهم نیست. زبانهای رایج در داغستان عمدتاً وابسته به گروههای زبانی قفقازی، فارسی و ترکی‌اند. این تنوع قومی و زبانی نشانگر مهاجرت اقوام و گاهی کوچ اجباری در طول تاریخ است. اصلی‌ترین

1. Azarbayjan ...   2. Bol'shaya ...

داعی کیر

۴۵۸

زمینه شرح اصطلاحات صوفیه؛ مرآت الوجود، درباره وحدت و توحید عارفانه؛ الفوائد فی نقل العقائد، درباره عقاید حق و باطل؛ اشاره التقال، در کیفیت تقال به قرآن؛ فی معرفة النفس، شرح حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربها»؛ الاوراد، شامل برخی ادعیه و اذکار؛ تلویحات الحرمیة، درباره توحید و کشف عارفانه؛ الشد و متعلقة بالعهد، در موضوع عهد و بیعت، آداب و رسوم تشرف، وظایف پیر و مرید، و خانقه و تدبیر آن؛ قلهایه، در زمینه انساب پیشوایان صوفیه؛ طراز الایله، درباره ولایت و آداب آن؛ الولایة، در موضوع و هدف ولایت و وظایف ظاهری و باطنی آن؛ سلوة القلوب، در سیرت محمد (ص)؛ رضائیه (معصوم علیشا، ۵۷/۳)؛ شرح بعضی از آیات مثنوی (تسیبیحی، ۱۳۵-۱۴۳)؛ متزوی، اطایف، در موضوع اثبات ذات الوجود که با عنوان لطیفه به آن پرداخته شده است (همو، ۴۲/۱؛ تسبیحی، ۱۳۶)؛ اعیان ثابت، که در آن به شرح مباحث عرفانی می‌پردازد (متزوی، ۱۳۷)؛ تسبیحی، ۱۳۷؛ دیباچه دیوان کرمانی، دیباچه‌ای بر دیوان شاه نعمت الله ولی (متزوی، ۱۴۴)؛ تسبیحی، همانجا؛ مرمات التسلیم، درباره خلوص نیت، عمل صالح و اهمیت آن در سلوک الى الله؛ تینیه، تفسیری فارسی بر سوره تین (متزوی، ۱۸/۱؛ تسبیحی، ۱۴۰)؛ سر الحقيقة، درباره اصطلاحات عرفانی به زبان فارسی (متزوی، ۴۲۰/۱؛ تسبیحی، ۱۴۱)؛ رساله‌ای در اخلاق، در پاسخ به پرسش ابوعلی تاج‌الدین (همو، ۱۴۲)؛ تأویل آیتی از کلام الله، در تفسیر آسمان و زمین و آنجه متعلق به آن است؛ وصایا، در موضوع اندرز سالکان و عارفان (متزوی، ۴۲۲/۱؛ تسبیحی، ۱۴۲)؛ رساله‌ای درباره ائمه اطهار (ع) در موضوع تکریم و بزرگداشت اهل بیت (همانجا)؛ سر قلب، به زبان عربی (متزوی، ۴۲۷/۱؛ ساقی‌نامه، منسوب به شاه داعی (اته، ۷/۴۱)؛ سلامیان، ۵۴۸/۱).

ماخذ: امداد، حسن، سیمای شاعران فارس در هزار سال، تهران، ۱۳۷۷؛ تسبیحی، محمدحسین، «مجموعه آثار شاه داعی شیرازی»، مجله داش، اسلام آباد، ۱۳۷۰ ش، شه ۲۶؛ حکمت، علی اصغر، مقدمه بر کلیات (دیوان) داعی شیرازی، ج ۱ (هم)؛ داعی شیرازی، محمود، کلیات (دیوان)، به کوشش محمد دیرسیاقي، تهران، ۱۳۳۹ ش؛ دیرسیاقي، محمد، مقدمه بر همان، ج ۱؛ رانجه، محمد نذیر، مقدمه بر نسایم گلشن شاه داعی شیرازی، به کوشش همو، لاھور، ۱۳۶۲ ش؛ سلامیان، ابوالقاسم، «شاد داعی الى الله»، سی و شش خطاب، به کوشش محمد روش، تهران، ۱۳۷۸ ش؛ صفا ذیب‌الله، تاریخ ادبیات در ایران، تهران، ۱۳۷۸ ش؛ عباسی داکانی، پروین، مقدمه بر نسایم گلشن داعی شیرازی، به کوشش همو، تهران، ۱۳۷۷ ش؛ فرست شیرازی، محمدتصیر، آثار عجم، بمبی، ۱۳۱۲ ق؛ فسایی، حسن، فارسی‌نامه تاصری، تهران، ۱۳۳۳ ق؛ کرمانی، عبدالرزاق، «مناقب حضرت شاه نعمت الله ولی»، مجموعه در ترجمه احوال شاه نعمت الله ولی کرمانی، به کوشش زان اوین، تهران، ۱۳۲۵ ش؛ معصوم علیشا، محمد معصوم، طراق الحقائق، به کوشش محمد جعفر مجوب، تهران، ۱۳۴۵ ش؛ متزوی، احمد، فیروزت نسخه‌های خطی کتابخانه گنجینه، لاھور، ۱۳۵۷ ش؛ هدایت، رضاقلی، ریاض العارفین، تهران، ۱۳۱۶ ش؛ همو، مجمع النصحاء، به کوشش مظاہر مصفا، تهران، ۱۳۳۹ ش؛ نیز؛ میثم سلگی

Ethé, H., Catalogue of Persian Manuscripts in the Library of the India Office, Oxford, 1903.

Eshgh-e-Samayi, Tehran, 1396.

- 389 IBRAHIMOVA, Patimat. Inscriptions on manuscript margins. *Written culture in Daghestan*. Ed. Moshe Gammer. Helsinki: Finnish Academy of Science and Letters, 2015, (Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia: Sarja Humaniora, 369), pp. 129-136. D 40014
Daghestan
"The formal ownership inscriptions are among the most important sources for the study of both land ownership issues in Daghestan and *waqf*-based manuscript collections. They recorded details ... which enrich our knowledge of the social, economic and cultural history of Daghestan."

30 Nisan 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SUNRA GELEN DOKUMAN

- 619 CAMPANA, Aurélie & RATELLE, Jean-François. *A political sociology approach to the diffusion of conflict from Chechnya to Dagestan and Ingushetia*. *Studies in Conflict & Terrorism*, 37 ii (2014) pp. 115-134.

26 Kasım 2017

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SÜRDÜRÜLEN DOKÜMAN

040014

DİA

DAĞISTAN

1983: proceedings .-- Isis, İstanbul, 1990 :
Edit. H. W. Lowry & R. S. Hattox, pp. 85-91,
Daghستان | Nationalism | Fundamentalism & revivalism | Political theory & ideology

Herzog, Christoph

A Dagestani intellectual turned Ottoman: multiple identities in the autobiographical writings of Mizancı Murad .-- Reichert, Wiesbaden, 2000 : Caucasia between the Ottoman Empire and Iran, 1555-1914. Hrsg. von Raoul Motika und Michael Ursinus , pp. 177-187,

Daghستان | Ottoman Empire - 19th century | Ottoman Empire - 20th century | Biography & autobiography (Muslim)

Berg, Helma van den

A Darghi codex of customary law and its contribution to linguistics .-- Michigan State University Press, East Lansing, 2011 : Daghestan and the world of Islam
Edit. Moshe Gammer and David J. Wasserstein , pp. 109-125,
Central Asia (general) - modern | Law | Journalism | Mass media (general)

Yılmaz, Reha

A general view of the pre-20th history of Daghestan .-- 1998 ISSN: 1300-1612 : Eurasian Studies, vol. 14 pp. 52-70, (1998)

9931 MUSAYEV, Makhach. Islamic education in
Dagestan. *Islamic education in secular societies* /
Ednan Aslan, Margaret Rausch (eds.); in cooperation
with Sedef Sertkan and Zsofia Windisch. Frankfurt
am Main: Lang, 2013, (Wiener Islamstudien, 4),
pp. 247-265.

Dafistər
04.00.14
Talim-Təbiyyət
19.02.53

18 Şubat 2017

MADDE YAYIMLANDIKTAN
KARAGELLEN DOKÜMAN

11 Şubat 2017

9928 HOLLAND, Edward C. & ELDAROV, Eldar M.
'Going away on foot' once again: the revival of
temporary labour migration from Russia's Dagestan.
Central Asian Survey, 31 iv (2012) pp. 379-393.
Based on census conducted in summer 2006, which
found that most migrants come from Dagestan's
mountainous southwest.

Dagestan
040014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

- 11 Şubat 2017
- 9944 GOULD, Rebecca. *Ijtihād against madhhab: legal hybridity and the meanings of modernity in early modern Daghestan.* *Comparative Studies in Society and History*, 57 i (2015) pp. 35-66.
- 9932 SEFERBEKOV, Ruslan. *Herbaceous characters in the popular beliefs of the peoples of Dagestan.* *Iran and the Caucasus*, 18 i (2014) pp. 47-50.
Dagistan
040014
 "Discusses some mythological characters -demons, masqueraders, zoo- and anthropomorphic dolls-found in the popular beliefs of the peoples of Dagestan and manifested in children's games, calendar holidays, and in the rainmaking rituals."
- 9933 SEFERBEKOV, Ruslan. *The house-spirit (Domovoj) in Dagestan.* *Iran and the Caucasus*, 19 ii (2015) pp. 139-144. *Domovoj*, a mythological personage in the folk beliefs of the Dagestan peoples.
- 9934 SHIKHALIEV, Shamil. *Downward mobility and spiritual life: the development of Sufism in the context of migrations in Dagestan, 1940s-2000s. Allah's kolkhozes: migration, de-Stalinisation, privatisation, and the new Muslim congregations in the Soviet realm (1950s-2000s)* / Stephane A. Dudoignon, Christian Noack (eds). Berlin: Schwarz, 2014, (Islamkundliche Untersuchungen, 314), pp. 398-420.
- 9946 KEMPER, Michael. *Ijtihad into philosophy: Islam as cultural heritage in post-Stalinist Daghestan.* *Central Asian Survey*, 33 iii (2014) pp. 390-404. *Dagistan*
040014
- 9947 KEMPER, Michael & SHIKHALIEV, Shamil. *Qadimism and Jadidism in twentieth-century Daghestan.* *Asiatische Studien. Etudes Asiatiques*, 69 iii (2015) pp. 593-624. Discusses educational methods for teaching Arabic and Islam and the role of vernacular languages in traditional and modern teaching systems in the North Caucasus region of Daghestan.
- 9948 KEMPER, Michael. *The discourse of Said-Afandi, Daghestan's foremost Sufi master. Islamic authority and the Russian language: studies on texts from European Russia, the north Caucasus and west Siberia.* Ed. Alfrid K. Bustanov and Michael Kemper. Amsterdam: Pegasus, 2012, (Pegasus Oost-Europese Studies, 19), pp. 167-217. Shaykh Said-Afandi Atsaev (Chirkeevskii/Chirkeiskii, 1937-2012) from the Avar village of Chirkei.
- 9942 BOBROVNIKOV, Vladimir. *Withering heights: the re-Islamisation of a kolkhoz village in Dagestan: a micro-history.* *Allah's kolkhozes: migration, de-Stalinisation, privatisation, and the new Muslim congregations in the Soviet realm (1950s-2000s)* / Stephane A. Dudoignon, Christian Noack (eds). Berlin: Schwarz, 2014, (Islamkundliche Untersuchungen, 314), pp. 367-397. *Dagistan*
040014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
 SONRA GELEN DOKÜMAN

A.O. - Dagestan

31 AGUSTOS 1998

av bk. DAGISTAN

- Dagestan

- 21434 NIKOLSKAYA, Z. A., and SHILLING, E. M. Gornoje pakhotnoe erudie terrasovuikh polei Dagestana. Sov. Etn., 1952 (4), pp. 91-100

KOVALEVSKI, M. L'organizzazione del "clan" nel Daghestan. Rivista italiana di sociologia 2 (1898), 279-302.

Andler

- R129 Dagestan: tradition & survival. By Chenciner, R. Richmond (Surrey), 1997.

McKay, A. IIAS Newsletter, 15 (1998), p.12 (E)

Dagestan

3 KASIM 1998
MADDE YAPIMLANDIKTAN
SONKA GELLEN DOKUMAN

1793. Tradicionnyj fol'klor narodov Dagestana / Akad. Nauk SSSR, Dagest. Filial, Inst. Istorii, Jazyka i Literatury Im. G. Cadasy. [Otv. red. G. G. Gamzatov ...]. – Moskva : Nauka, 1991. – 493 S.
In kyrill. Schr., russ.
ISBN 5-02-011468-5

33 A 22944

3 KASIM 1998
MADDE YAPIMLANDIKTAN
SONKA GELLEN DOKUMAN

- 1175 MATVEEVA, Anna. The impact of the instability in Chechnya on Dagestan. Caspian Crossroads, 3 iii (1998) Online at <http://ourworld.compuserve.com/homepages/usazerb/casp.htm>

Dagestan

18 NISAN 2000

MADDE YAPIMLANDIKTAN
SONKA GELLEN DOKUMAN

- 1295 GAMMER, M. Muslim resistance to the Tsar: Shamil and the conquest of Chechnia and Dagestan. London: Cass, 1994. 452pp.

Dagestan

MADDE YAPIMLANDIKTAN
SONKA GELLEN DOKUMAN

3 KASIM 1998

- 1161 BOBROVNIKOV, V. Ethnic migrations and problems of security in the [R]epublic of Dagestan. Caucasian Regional Studies, 2 (1997). Online at <http://www.vub.ac.be/POLI/publi/journal/crs>

18 NISAN 2000

MADDE YAPIMLANDIKTAN
SONKA GELLEN DOKUMAN

- 1100 CHENCINER, R. Dagestan: tradition & survival. Richmond: Curzon, 1997. 307pp.

Dagestan

MADDE YAPIMLANDIKTAN
SONKA GELLEN DOKUMAN

3 KASIM 1998

- 1961 GAMMER, M. The siege of Akhulgo: a reconstruction and reinterpretation. Asian and African Studies (Haifa), 25 (1991) pp.103-118

Dagestan

1 MART 1994

1788. Dagestan v sostave Rossii : istoričeskie korni družby narodov Rossii i Dagestana ; tematič. sbornik / Dagest. Filial AN SSSR, Institut Istorii, Jazyka i Literatury Im. G. Cadasy. [Sost.: N. A. Magomedov]. – Machačkala, 1990. – 189 S.
In kyrill. Schr., russ.

33 A 22939

MADDE YAPIMLANDIKTAN
SONKA GELLEN DOKUMAN

3 KASIM 1998

07 MAYIS 1995

- 5502 DANIYALOV,M.A. *Soviet Daghestan in foreign historiography*. Tr. Meerovich,B.M. Moscow: Nauka, 1982. 127pp.

MADDE YAZIMLANDIKTAN
SONRA DAĞIstan

28 MAYIS 1993

- Hacı Murad
- Dağıstan

YASSIN,Najman. The photography of Murad al-Daghistani: the triumph of life in the face of circumstance. Ur, 1981 ii pp.49-52.

- 2456 GAMZATOVA,P.S. *The artistic traditions of Daghestan*. Kuwait: Dár al-Āthār al-Islāmiyya, 1990. [12]pp. [Exhibition of objects from the Daghestan Museum of Fine Arts, Makhachkala. Arabic title: *Mashghūlāt Dāghistān*.]

27 MAYIS 1993

4861. *Brak i svadebnye obyčai u narodov Dagestana v XIX - oğuzlar XX v.* : sbornik statej / Dagest. Filial AN SSSR, Institut Istorii, Jazyka i Literatury Im. Gamzata Cadasy. [Sost.: B. M. Alimova]. – Mačačkala, 1986. – 139 S. Inhalt: Die Ehe u. d. Hochzeitsbräuche d. Völker Dagestans im 19. u. 20. Jh. – In kyrill. Schr., russ. 27 A 22352

MADDE YAZIMLANDIKTAN
SONRA DAĞIstan

Dağıstan

21 MART 2005

- 168 KORY, Raimar W. Avar settlements: a challenge to archaeological research. *The Turks. I: Early ages.* (Editors: Hasan Celal Güzel, C.Cem Oğuz, Osman Karatay.). Ankara: (Yeni Türkiye), 2002, pp.607-616.

Avarlar
MADDE YAZIMLANDIKTAN
SONRA DAĞIstan

20 MAY 2005

- 930 RAU, Johannes. *Der Dagestan-Konflikt und die Terroranschläge in Moskau 1999: ein Handbuch.* Berlin: Köster, 2002 (Bewaffnete Konflikte nach dem Ende des Ost-West Krieges, 10). 148pp.

Dağıstan

21 MAY 2005

- 881 SZATMARI, Sandor. Language problems of Avars and two words. *The Turks. I: Early ages.* (Editors: Hasan Celal Güzel, C.Cem Oğuz, Osman Karatay.). Ankara: (Yeni Türkiye), 2002, pp.861-868. [Avar (possibly Turkic) loanwords in Slavonic languages.]

Avarlar
MADDE YAZIMLANDIKTAN
SONRA DAĞIstan

MADDE YAZIMLANDIKTAN
SONRA DAĞIstan

MADDE YAZIMLANDIKTAN
SONRA DAĞIstan

- 2809 KERIMOV,Latiif. Rugs and carpets of Daghestan. Tr.Shkarovsky-Raffe,A. *Rugs & carpets from the Caucasus: the Russian collections.* Harmondsworth: Allen Lane/Penguin; Leningrad: Aurora, 1982, pp.90-99

X Dağıstan
Hacı
Kilim

MADDE YAZIMLANDIKTAN
SONRA DAĞIstan

Osetiya (ose-
tiner)

- 24325 ABAEV, V. I. Dialektologichesky obzor Yuzhnoi Osetii. (Aperçu des dialectes de l'Ossétie Méridionale.) CRAS B, 1927 (4). pp. 90-92

Dağıstan
- Gürçistan

09 KASIM 1993

- 15121 FEDOROV, Ya. A. "Initial stages in the ethnogenesis of the peoples of Daghestan." (in Russian). Sov. Etnografiya, no. 1 (1961) 102-15. The struggle waged by the Khazar Kaganate against the Sassanians and later against the Arabs had little effect on autochthonous ethnic development, for hostilities took place on the coast, leaving the interior untouched. The persistent attempts of the Arabs to get a firm foothold in Daghestan helped to consolidate the tribes and promote feudalism.

18 KASIM 1992

- 199 GADZHIEVA,S.Sh. *Odezhda narodov Dagestana XIX - nachalo XX v.* Moscow: Nauka, 1981. 150pp.

198 KASIM 1992

- 1905 DAVID-WEILL, J. Bronzes du Daghestan. *Eretz-Israel 7 (L. A. Mayer memorial volume, 1964)*, pp. 29*-31*

Dağıstan bronzleri

MADDE YAYIMLANDIRAN
SONRA GELEN DOKUMAN

25 EKIM 2004

- Dagstan
- R87 Daghestan: tradition & survival. By Chenciner, R. Richmond (Surrey), 1997.
Hewitt, B.G. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, 61 ii (1998), pp.348-349 (E)
Russell, J. *Europe-Asia Studies*, 50 iii (1998), pp.561-563 (E)
McKay, A. *IIAS Newsletter*, 15 (1998), p.12 (E)

10 MART 2005

- Dagstan
- 947 WARE, Robert Bruce, KISRIEV, Enver, PATZELT, Werner J. & ROERICH, Ute. Stability in the Caucasus: the perspective from Daghestan. *Problems of Post-Communism*, 50 ii (2003) pp.12-23.

10 MART 2005

- Dagstan
- 917 GAMMER, Moshe. Walking the tightrope between nationalism(s) and Islam(s): the case of Dagestan. *Central Asian Survey*, 21 ii (2002) pp.133-142. Also online at <http://www.ingentaselect.com>

MADDE YAYIMLANDIRAN
SONRA GELEN DOKUMAN

MADDE YAYIMLANDIRAN
SONRA GELEN DOKUMAN

10 MART 2005

- Dagstan
- 1029 BOBROVNIKOV, Vladimir. Muslim nationalism in the post-Soviet Caucasus: Daghestan. *Central Asia and the Caucasus*, 2000 vi, pp.93-104. Also online at www.ca-c.org

MADDE YAYIMLANDIRAN
SONRA GELEN DOKUMAN

10 MART 2005

- Dagstan
- 1042 КИСРИЕВ, Энвер. Ислам как политический фактор в Дагестане. *Центральная Азия и Кавказ*, 2000 v / 11, pp.77-85. Also online at www.ca-c.org
- 1043 KISRIEV, Enver. Islam's political role in Daghestan. *Central Asia and the Caucasus*, 2000 v, pp.65-70. Also online at www.ca-c.org

10 MART 2005

- Dagstan
- 21436 NIKOLSKAYA, Z. A. Rabotui tsakhurskogo otryada Dagestanskoi ekspeditsii 1952 g. *Inst. Etn. Kr. Soob.* 19 (1953), pp. 8-15

- Dagstan
- 21432 MIKLASHEVSKAYA, N. N. Nekotorie materialy po antropologii narodov Dagestana. *Inst. Etn. Kr. Soob.* 19 (1953), pp. 68-73

21 MART 2005

MADDE YAYIMLANDIRAN
SONRA GELEN DOKUMAN

- Avalar
- 937 HERŠAK, Emil. The Avars: an overview of their ethnogenesis and history. *The Turks. I: Early ages*. (Editors: Hasan Celal Güzel, C.Cem Öğuz, Osman Karatay.). Ankara: (Yeni Türkiye), 2002, pp.590-606.

11 TEKIM 2005

- Dagstan
- 1029 SIVERTSEVA, T. Daghestan: the quest for national identity. *Central Asian Survey*, 18 iii (1999) pp.359-372. Also online at <http://www.catchword.co.uk>

MADDE YAYIMLANDIRAN
SONRA GELEN DOKUMAN

10 MART 2005

- Dagstan
- 940 MATVEEVA, Anna. Dagestan: sustaining a fragile peace. *Searching for peace in Europe and Eurasia: an overview of conflict prevention and peacebuilding activities* / ed. by Paul van Tongeren, Hans van de Veen, and Juliette Verhoeven. Boulder: Rienner, 2002, pp.374-388.

MADDE YAYIMLANDIRAN
SONRA GELEN DOKUMAN

Dagstan

- 21433 MOVCHAN, G. V. Predvaritel'nie zamekki o tipologii zhilishcha narodov nagornogo Dagestana. *Inst. Etn. Kr. Soob.* 4 (1948), pp. 41-52

5857 KASHKAEV, B. O. Bor'ba za vlast' Sovetov v Dagestane (mart 1917–mart 1920 g.). (The struggle for Soviet power in Daghestan (March 1917–March 1920).) Vopr. ist. 1960 (1), pp. 3–24

Daghestan. Sovjet İttihad
muçadelesi (mart 1917 – Mart 1920)

22 HAZİRAN 1995

KAFKASYA - DAGİSTAN
104 WALBINER, C.-M. Die Handschrifteninstitute im Transkaukasus und Daghestan. Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, 143 i (1993) pp.194–197

25713 SHOKRINSKY, V. Ob iskazhenii leninizma v voprosakh istorii Dagestan. Istorik Marksist 23–24 (1932), pp. 162–176

7829 BASKAKOV, N. A. Ob osobennostyakh govora severo-kavkazskikh turkmenov (trukhmenov). Yazyiki Severnogo Kavkaza i Dagestana 11, 1949, p. 140–182

DAGİSTAN
KAFKASYA Yok

1641 ZELKINA, A. Cultural links between Daghestan and the Arab world. BRISMES: Proceedings of the 1991 international conference on Middle Eastern studies, SOAS, London ... 1991. Exeter: British Society for Middle Eastern Studies, 1991, pp.63–71

DAGİSTAN

6 SUBAT 1993

2701 [BAKİKHANOV, Abbas-Kuli-Ağal]. *The heavenly rose-garden: a history of Shirvan & Daghestan* by 'Abbas Qoli Aqa Bakikhanov; introd., transl. and annot. Willem Floor & Hasan Javadi. Washington (DC): Mage, 2009. 226pp. [Translation of *Gulistan-i iram* on the history of Daghestan and Shirvan, Azerbaijan, written in Persian by an Azeri author who died in 1847.]

21 NİSAN 2013

MADDİ VAKFIYƏ DİKTİYAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

2646 MURRAY, Brian, 'Peace in the Caucasus: Multi-Ethnic Stability in Dagestan'. Central Asian Survey (Abingdon, UK), 13:4, 1994, pp.507–23

21 OCAK 1997

6561 6520 91
MADDİ VAKFIYƏ DİKTİYAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

٤٧٧ ع العبودي، محمد بن ناصر
بلاد داغستان: زيارات المسلمين في الأغاد
السوفني/ يقلم محمد بن ناصر العبودي. ط. ١.
[د.م.]: م. ن. العبودي، ١٤١٣هـ ١٩٩٢م (الرياض):
مطابع الفرزدق).
ص: صور ٢٤ سم ١٥٩
١. داغستان – وصف و رحلات ٢. داغستان
– تاريخ ٣. المسلمين في داغستان . أ. العنوان

1011 CORNELL, S.E. Conflicts in the north Caucasus. Central Asian Survey, 17 iii (1998) pp.409–441 [Ingush & north Ossetians; Karachî-Balkars & Circassians; Lezgin quest for unification; multiethnic Daghestan.]

Dagistan
1998/1999

MADDİ VAKFIYƏ DİKTİYAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

25 EKİM 1993

040014
DAGİSTAN

4458 ZELKINA, A., 'Cultural Links Between Daghestan and the Arab World'. In: Brismes Proceedings of the 1991 International Conference on Middle Eastern Studies. Oxford: The British Society for Middle East Studies, 1991, pp.63–71

947.97
ER.D
Erel, Serafeddin
Dağıstan ve Dağıstanlılar. – İstanbul:
İstanbul Matbaası, 1961.
vii, 264 p.; 24,5 cm.
Includes index

1. History, Daghestan 2. Civilization,
Daghestan I. Title

2221

18.11.17

21418 BASCHMAKOFF, A. Étude sur l'origine des Avares. Identité des Avares du septième siècle et des Avares établis de temps immémoriaux dans le Daghestan (Caucase). Ethn. N.S. 17–18 (1928), pp. 1–8

- Aralar
- Dagistan

DAGİSTAN

21685 IVANOV, A. Sotsial'no-ekonomicheskoe i politicheskoe polozhenie Dagestana do zavoevaniya tsarskoi Rossiei. Istor. Zhurnal, 1940 (2), pp. 62–72

- Dagistan

10 MART 2005

- 2946 БОБРОВНИКОВ, Владимир. Исламофобия и религиозное законодательство в Дагестане. *Центральная Азия и Кавказ*, 2000 ii / 8, pp.149-164. Also online at www.ca-c.org/journal-table-rus.shtml

- 2947 BOBROVNIKOV, Vladimir. Islamophobia and religious legislation in Daghestan. *Central Asia and the Caucasus*, 2 (2000) pp.138-150. Also online at www.ca-c.org/journal-table-eng.shtml

MADDE YAZILANMAŞI
SONRA GELEN DOKUMAN

- Dagistan
10370 DYDYMOV, Z. The problem of the Kumyk people of Daghestan in the context of problems of national minorities. Tr. Balzer, M.M. *Anthropology & Archeology of Eurasia*, 34 iii (1995-96) pp.41-47

OB-MAYIS-2006
MADDE YAZILANMAŞI
SONRA GELEN DOKUMAN

- Tatarka
926 YEMELANOVA, Galina. Islam and power. *Islam in post-Soviet Russia: public and private faces*. Ed. Hilary Pilkington and Galina Yemelanova. London: RoutledgeCurzon, 2003, pp.61-116. (The post-Soviet Islamic revival as explored within its local political contexts in the republics of Tatarstan and Dagestan.)

04 EYLÜL 2006

- 5681 ADIGHE, R. Literature on Dagestan and its people. *Cauc. Rev.* 4 (1957), pp. 101-118

Dagistan

10 AGUSTOS 1992

10 MART 2005

- 2948 BUDAK, Mustafa. The Caucasus and the Ottoman Empire (16th-20th centuries). *The great Ottoman-Turkish civilisation*. Vol. 1: Politics. Editor-in-chief Kemal Çiçek. Ankara: Yeni Türkiye, 2000. pp.350-370
- 2949 CHERNIAVSKII, S. The Caucasian track of Russia's foreign policy. *International Affairs: a Russian Journal of World Politics, Diplomacy and International Relations*, 46 v (2000) pp.152-164

Dagistan

MADDE YAZILANMAŞI
SONRA GELEN DOKUMAN

A-K-Ö
04 TEMMUZ 1992

- DAĞİSTAN
1839 senesinde Şimali Dağıstanda yapılan harp harekâtı / cemi ve tefsik eden Milyotin, Almancadan çeviren. A. Şevket. — İstanbul : Askerî Matbaa, 1931. 85 p.
At head of title: Harp tarihi vesikalalarından. Turkish
İ. Şevket, A. II. Title: Bin sekiz yüz otuz dokuz senesinde Şimali Dağıstanda yapılan harp harekâtı nef 11-18803

CLU

040014

02 KASIM 1991

ilim dalı : İTM

madde : Dagistan

- A. Br. : c. VI , s. 549-550
B. L. : c. I , s. 2827 - 2828
F. A. : c. , s.
M. L. : c. II , s. 334
T. A. : c. XII , s. 192 188-192

- R121 Daghestan: tradition & survival. By Chenciner, R. Richmond (Surrey), 1997.
Hewitt, B.G. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, 61 ii (1998), pp.348-349 (E)
McKay, A. *IIAS Newsletter*, 15 (1998), p.12 (E)

28 EYLÜL 2006

17 AĞU 2007

ARTICLES

- GAMMER, Moshe. The road not taken: Daghestan and Chechen independence. *Central Asian Survey*, 24 ii (2005) pp.97-108.

Dagistan
Gelecek 1233

MADDE YAZILANMAŞI
SONRA GELEN DOKUMAN 06 HAZ 2007

- 1030 KISRIEV, Enver. The political process in Dagestan: prospects for democracy. *Democracy and pluralism in Muslim Eurasia*. Ed. Yaakov Ro'i. London: Cass, 2004, (The Cummings Center Series, 19), pp.329-342

Dagistan

09 KASIM 1993

- Gilan
- Taberistan
X Dagestan
Kafkasya

KHANYKOV, N.V. Voyage scientifique de M. Dorn dans le Mazandéran, le Ghilan, les provinces musulmanes du Caucase, et dans le Daghestan. JA 5e sér., 19 (1862), 214-225.

AVARLAR

Türk bataları

VÁSÁRY, I. Runiform signs on objects of the Avar period (6th - 8th cc. A.D.). *Acta Or. Hung.* 25(1972), pp. 335-347.

Avar Dönemi nesnelerinde
lakhdarlı 'feh döre
tarcılar (6.-8. yüzyıl)

4468 SAMOLIN, W. Some notes on the Avar problem. *Central Asiatic J.* 3. (1957), pp. 62-65

Avar problemi üzerine bazı notlar

21413 BASCHMAKOFF, A. Étude sur l'origine des Avares. Identité des Avares du septième siècle et des Avares établis de temps immémoriaux dans le Daghestan (Caucase). *Ethn. N.S.* 17-18 (1928), pp. 1-8

- Avarlar
Dagıstan

"DAGİSTAN"

COG

Dagistan beldeleri ve Zeyhî sənisi

S.Arslan, "Hâdir...", "C. II, S-188-193

2163 ARUKHOV, Zagir. The politicization of ethnic and religious identity in Dagestan. *Religion and identity in modern Russia: the revival of Orthodoxy and Islam*. Ed. Juliet Johnson, Marietta Stepaniants, Benjamin Forest. Aldershot: Ashgate, 2005, pp.123-134.

MADDE İATIMLANDIRТАN
SONRA GELЕН DOKÜMAN

08 TEM 2008

MADDE İATIMLANDIRТАN
SONRA GELЕН DOKÜMAN

06 HAZ 2007

1039 WARE, Robert Bruce, KISRIEV, Enver, PATZELT, Werner J. & ROERICHT, Ute. Political Islam in Dagestan. *Europe-Asia Studies*, 55 ii (2003) pp.287-302.

Dagistan

"DAGİSTAN"

COG

Dagistan müslimləri

17

J.G. Tewari, "Muslims", "S. 41-43, 120-124

447. IVANOV, A. "Persidskije nadpisi iz Kubači". *RSO* 59, 1-4 (1985) [1987] pp. 213-224.
[Les inscriptions persanes de Kubači]

L'A. examine quatre inscriptions en persan sur des pierres tombales et des monuments, trouvées à Kubači (Daghestan), ville dont les origines et la fondation restent jusqu'aujourd'hui un problème historique non résolu. L'A. propose une nouvelle lecture pour la première inscription, considérée comme arabe par V.A. Kračovskaja, mais qui est en réalité en persan (fin XIIIe/début XIVe s.). La seconde inscription semble être versifiée, malgré des fautes apparentes dans le mètre; elle présente en même temps certaines difficultés de lecture (première moitié du XVe s.). Les deux autres inscriptions sont très courtes; l'une est composée de deux mots, l'autre est une signature d'un artisan (milieu XIVe s.). L'examen critique des inscriptions permet à l'A. de rejeter la thèse sur le lien entre la ville de Kubači médiévale (et actuelle), et le Ziregān historique mentionné dans les sources aux VIIIe-XIIe s. Il semble que la fondation de Kubači ne soit pas antérieure à la fin du XIIIe s. L'article est accompagné de plusieurs photos de tous ces monuments discutés par l'auteur. M. S.

MADDE İATIMLANDIRТАN
SONRA GELЕН DOKÜMAN

02 MART 1996

MADDE İATIMLANDIRТАN
SONRA GELЕН DOKÜMAN

06 HAZ 2007

1024 GAMMER, Moshe. Elements of democracy in Dagestan on the eve of the Russian conquest. *Democracy and pluralism in Muslim Eurasia*. Ed. Yaakov Ro'i. London: Cass, 2004, (The Cummings Center Series, 19), pp.31-37. [19th century.]

Dagistan

9516 SHEIKHOV, N. B. Pograbal'nuy obryad v rannesrednevekovom Dagestane kak istorichesky istochnik. *Kr. Soobshch. Polev. Issled.* 45 (1952), pp. 101-109

DAGISTAN

21440 PANEK, L. B. Rabota yuzhnogo otryada Dagestanskoi ekspeditsii. *Inst. Etn. Kr. Soob.* 4 (1948), pp. 53-57

11842 SHIKHSAYDOW, A.R. Dagestanskaya istoricheskaya khronika "Ta'rikh Dägesitan". Mukhammad Raff' (k voprusu ob izuchenii). PPV 1972 (publ. 1977) pp. 90-119.

DAGISTAN

21690 KRACHKOVSKY, I. V. Dagestan i Iemen. *Pamyati Marr*, 1938, pp. 358-368

Dagstan

21668 SMIRNOV, K. F. Agachkalinsky mogil'nik—pamyatnik khazarskoi kul'turi Dagestana. *Krat. Soobshch. Doklad. Polev. Issled.* 38 (1951), pp. 113-119.
See also 8776

Dagstan
10 AGUSTOS 1992

2041 LUCHTERHANDT, Otto. *Dagestan: unaufhaltsamer Zerfall einer gewachsenen Kultur interethnischer Balance?* Hamburg: Institut für Friedenforschung und Sicherheitspolitik, 1999 (Hamburger Beiträge zur Friedensforschung und Sicherheitspolitik, 118). 62pp.

Dagstan

- Dagstan

05003 GADLO, A.V. Gorodishche Kara-Kala (k voprosu o khazarskoy kul'ture v severnom Dagestane). *Kratk. soob. Inst. arkheol.* 144 (1975), pp. 60-66.

1413 KEMPER, Michael. *Herrschaft, Recht und Islam in Dagestan: von den Khanaten und Gemeindebünden zum gihad-Staat*. Wiesbaden: Reichert, 2005 (Kaukasienstudien, 8). 462pp.

Dagstan

1016 MAKAROV, D. Enacting the Sharia laws in a Dagestani village. *ISIM Newsletter*, 1 (1998) pp. 19-19

28 EYLÜL 2001

25 SUBAT 1991

DAGISTAN

3874 CRISP, S. Non-Russian education in Dagestan: a bibliographical note. *Central Asian Survey*, 2 ii (1983) pp. 149-153

- Dagstan

21429 LAVROV, L. I. Nekotornie itogi rabotui Dagestanskoi ekspeditsii 1950-1952 gg. *Inst. Etn. Kr. Soob.* 19 (1953), pp. 3-7

MUSLIMS UNDER THE CZARS AND THE SOVIETS

Dagistan

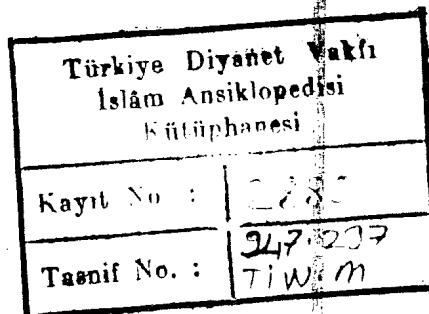

J. G. TEWARI

INTRODUCTION

By

S. ABUL HASAN ALI NADWI

ACADEMY OF

ISLAMIC RESEARCH & PUBLICATIONS
NADWA LUCKNOW-226 007

begun. They did not change the name Grozny which Yermolov had used to strike terror in the natives. The Czars were setting up Russian settlements in the region. Soviets completed the processes by expelling the Chechans and the Ingush from the slopes of Northern Caucasus by making the Russians settle in the land vacated by them.

Daghistan

The extension of Soviet domination over Daghistan was of prime importance for the Bolsheviks because the region provided passage for their troops to Central Asia which was seething with anti-Soviet revolts and to Russian Azerbaijan with its rich oil reserves.

But the situation in Daghistan was far from easy. The moral of Russian settlers there had never been high and Bolshevik cadres were few and far between. Daghistani Muslims, as history had made abundantly clear, were extraordinarily tenacious believers in Islam and guardians of their freedom.

In 1918-1919 a Daghistani Sufi Sheikh Uzan Haji (Naqshbandi) founded the Emirate of Daghistan-Chechinye, a theocracy based on Sharia. He died fighting in 1921. Uzan Haji was assisted by Sayyed Shamil, a grandson of Shamil. When vanquished he fled Daghistan but was arrested by the British in 1945 in Berlin and was handed by them to Russia.⁸³ The Soviets attacked the region but the terrain was not favourable for military operations. They exerted to their utmost with cavalry and artillery attacks. Daghistani mountaineers fought back for years. According to Encyclopaedia of Islam between 1917 and 1920 savage war raged between the natives and raiders.⁸⁴ Great Soviet Encyclopaedia puts 1918 as the year when "Red Guard detachments" liberated Daghistan after meeting armed resistance.⁸⁵ But according to Stalin even by October 1920 the Soviet cavalry raids had failed to bring the Daghistani masses into the Soviet mainstream⁸⁶. Walter Kolarz gives an account of Daghistani revolt led by Nazhmuddin Gotsinsky and inspired by Shamil cult which continued up to January 1922.⁸⁷

In other words while throughout Muslim Russia the Bolsheviks established themselves by overthrowing independent Muslim governments by 1920, the Daghistanis alone did not surrender for about another two years.

In this situation the Bolsheviks resorted to subterfuge and trickery. In November 1920 Stalin personally came to Tamir-Khan Shura and proclaimed the autonomy of Daghistan and at the same time while addressing an extraordinary congress of the peoples of Daghistan gave the following assurances :

"Daghistan shall be free to administer itself according to its own conditions, its ways and customs. We are informed that Shariah has great importance for the people of Daghistan. We are also informed that the enemies of the Soviet power are spreading rumours that the Soviet regime would banish the Shariah. I am entitled to declare here on behalf of the Government of the Russian Socialist Federative Soviet Republic that these rumours are lies. The Government of Russia leaves to every people the full right to administer itself on the basis of its laws and customs. The Soviet Government considers the Shariah as customary law of the same standing as that in force among other peoples living in Russia. If this is the desire of the people of Daghistan, their laws and customs shall be preserved."⁸⁸

As a step further a People's Commissariat for the Shariah (Narkomshariat) was set up in 1921 under Daghistani Sheikh Ali-Hadji Akushinsky. Disclosing his real intentions, on October 10, 1920 writing in Pravda Stalin recommended that with regard to Daghistan direct method of combating religious prejudices must be replaced by indirect and cautious methods. "Instead of cavalry raids with the object of immediately communizing the backward masses of the Daghistani people", Stalin added "there must be a cautious and well conceived policy of gradually drawing these masses into the general stream of Soviet development."⁸⁹ Obviously Soviet authorities were afraid of the 40,000 Muslim clergy—Mullahs, Kadis, Sheikhs etc.—who at that time wielded enormous influence over the Daghistani masses.

IMAM SHAMIL

The First Muslim Guerilla Leader

Daghestan
16-20

BY

MUHAMMAD HAMID (Major)

* BOOKS ALL SORTS :
Exported & Produced By :—
MALIK SIRAJUDDIN & SONS
Kashmiri Bazar, Lahore (8) Pakistan
Phones : (042) 52169—853431—311498

8172
923
IMA

Islamic Publications Ltd.

13-E, Shah Alam Market, Lahore (Pakistan)

16

Imam Shamil

resulted in a multitude of languages and tribes.

Area of Daghestan.

It would be important to study the area of Daghestan in detail, as most of the battles took place in this very terrain. Situated on a high plateau the whole of Daghestan is surrounded by high mountains.

The highest summits, as in the Central Caucasus, are on the lateral or outlying ranges, the Watershed or main chain from Shavi-kide (and indeed from Arkhotis-mata) to Bazar Diouai, where it rises to 14,722 feet, a distance of nearly 170 miles, being nowhere higher than 11,800 feet, while, the side chains are seldom under 13,000 feet, with many peaks still higher. The Bogos group, forming the watershed between the Avar and Andes Koisous and running north-east from the main chain, has at least three peaks well over 13,000 feet. Farther to the south-east there are two or more peaks of over 13,000 feet on the Dolti Dagh chain, with its outlier, Dioulti Dagh, 12,435 feet high ; and still farther in the same direction, lie the Shall Bouz Dagh, 13,679 feet, and Shakh Dagh, 13,952 feet, the latter in the province of Baku.

There are two main river basins, of which the most important is that of the Soulak, formed by the union of the four Koisous—the Kazi-Koumouck, Dara, Avar, and Andee—of which the latter alone takes its rise outside the province, in Toushetia. All these run north and north-east in the direction of the range of the second upheaval, and all have worn channels of extraordinary depth and narrowness forming next to the chaos of mountains, the most characteristic features of Daghestan. The other system is that of the Samour, which rising not far from the source of the Kara and Avar Koisous, runs, though with a bend to the south, in a generally eastern direction, its lower course being now, as already stated, the boundary line of the province on the extreme south-east.

The total population of the Caucasus at the time of the war may be given, roughly, at four million ; that of Daghestan at half a million, of which the Avars numbered some 125,000.

Geographical Situation

17

Historically the most important of the tribes, and one of the most numerous, they inhabited a stretch of country more than 100 miles in length, from Tchir Yourt on the north to the border of Zakatali on the south, cutting Daghestan completely into two, and 45 miles wide at the meridian of Khounzakh. Their language is divided into two main dialects, those of Khounzakh and Antoukh both differing greatly, from each other.

The Khounzakh dialect was spoken by the three Imams, Kazi Mulla, Hamzad Bek, and Shamil, as well as of all their principal lieutenants, so it became naturally the official language of Muridism,¹ and also the common tongue in Daghestan. This made the warlike and numerous Avars dominant.

The people of Daghestan in selecting the sites of their towns and villages gave first consideration to their defence. So their choice was either great height or they were nearly always against the face of a ridge or rib of rock, isolated, or supported by inaccessible cliffs. They preferred to be safe against surprise attacks. The village of Arakanee is a fairly typical one. The houses were of stones, two storeys high, well built and convenient. The interiors were flooded with clay carefully smoothed and frequently whitewashed. They were built, as far as possible, amphitheatre-wise, so as to enfilade one another. The streets were made tortuous and barely wide enough for two horsemen to ride abreast ; straddled, too, in places by a house furnished with a wooden barrier, making passage impossible until the defenders posted there had been ousted or killed. Nearly all these aouls could be battered to pieces in half-an-hour by modern weapons from half-a-dozen different emplacements, but in those days they were either far enough from any neighbouring point of greater elevation, or sufficiently sheltered from them, to run no danger

1. Arabic which has been the lingua franca of the whole Muslim world and a great unifying force from Senegal to Timor, was a unifying factor between different tribes in this part of the world.

Zamen 58

RÖPORTAJ-DİZİ-İNCELEME

22 EKİM 1991 SALI

Çeçenler dinlerine saygılı

AZERBAYCAN

Azerbaycan'da 12 Ocak 1991 tarihinde tanışının son derece yüksək olduğu ve milletin patlama noktasında bulunduğu istikametinde iddi. Yolumuz önce Gence'ye ugradı ve buraya gelinceye kadar yolda 20 yerde sivil halkın kurdugu barıklarla yolumuz kesilip arabamız, üstümüz, başımız aranmış yapılarak ufak bir yanlışlık hayatta mağlubileceğine şahit olmuştu. Bize mülmünlük varlığını gösteren Abbas Abbasov baba beraber olduktan sonra yolculugumuzun o aşdan sıktılık bir yanı kalmamıştı. Fakat Azeri halkın zirvedeki heymecanını endiseli takip ediyor ve başlarına gelebilecek bir tehlikeyi adeta görür gibi iddi. Ama kimseye bir sey kabul etmemenin imkânsızlığı da gözler önüne iddi. Bu manzûl üzere Bakü'ye vardık. Ve bizi misafir eden Kuli Halil (Prof) beyin Bakü'deki evindeyiz.

Grozni'ye bağlı Gudermes ilçesinin Müftüsü Abdesresid İbni Ebubekir Efendi evinde

Türkiye'den TV seyredilebileceği gibi bir buna çok sevinçini söyleyince sebebini sorduk. Daha önce bir Türk filmi seyrettiğini ve gözlerine inanamadığını söyledi. Ve bana sordu: "Haklıken Türkiye'de böyle ablaiksız filmleri çevrilip mi? Eğer böylese komünist idare sırasında dahi birbilek filmi hiç görmedik diyor. Ayni senzinen ben görüp büm bir çok dostan ittiğim. Özellikle Azeri halkı Türk milletine dinme inanıma bağlı eski anavî deşerlerimizde aynen rüyeden Azeri halkı ve faziyet timsali insanları böyle geyin İslâmi ve gayrî İslâmi mesthenciliklerde geçit vermemeleri kânaatını taşıdıklarını ve gözlerine inanamadıklarını söyleydi. Bu arada Azerbaycan'dan bahis açılmışken Ermeniler'e olan uyuşmazlıklarından bahsetmek ictediyor.

Çeçenistan'ın Grozni şehrinde Polis Adem Bey muhabirimizle

ÇEÇENİSTAN VE DAĞISTAN

Yeri gelmişken burada onu da arzediyim. Çeçenistan'dan bizi Dağistan'a götürmekte olan bir Çeçen soñörden dinlemiydim; Adam yakayı anlatırken kaç defa mendili çırçır gözyaşını sildi. — Çocukum diyor. Stalin'in zâlim ve merhametsiz iddiaları

Cöken
komünizmin
pençesinden
hâlâ sıyrılma
gayretinde çırpinan
BİZİM ELLER

3

Hazırlayan: Sadi Beşer

resi esnasında Çeçenler'i, Ingushetia', Ahşıklar'ı, Karataşlar'ı ve haturayamadığım birkaç milleti Müslümanlığımızdan taviz vermeyip baskıldırdığımız için bizi Sibirya ve Kazakistan'a sürmüştü. Mevsim ki hava soğuk kadın, kız, çoluk, çocuk, yaşlı genç demeden herkesi havanın pisik içinde vagonları doladı sevkiyordular. Yoldarda ölenlerin haddi hesabı yoktu. Ölen trenden aşağı atıyoรlardı. Ben daha 7 yaşında çocuktur. Bizim köye gelen Rus askerleri yaşlılar, kadınları ve çocukların köyde büyük bir odada doldurup güçlü kuvvetleri olanları da havanın vagonlarına yığmışlardı. Gidenlerin beraber ben de gittim. Kalanları üzerine gaz dolup hepini diri diri yakmışlar. Yalnız bunların içerisinde 7 yaşlarında bir çocuk her nasıla gaz isabet etmemiş. Canlı canlı yanmış, kardeşleri ve diğer yaşınlarıyla köylülerinden yakından tandığında birçoğuk kadın yaşlı ve çocukların yanarak can vermemelerine şahit olmuş. Sonradan elinde silahla bir eşiyle içeriye girmış, bayanın diri diri yakılmıştır.

Fark yok.

O zaman da müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

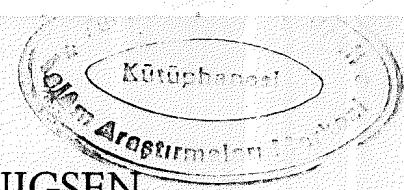
Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçenistan diyaloguna yollamıştır.

Çeçenistan'da şahid olduğumuzda, bir kişi kendi kendini gösteremeye başlamıştır. Gözümüzdeki ürperti iddi. Ermeniler bir kere daha köylere masum kadın ve çocukların helikopterden silahlı tarayarak müdafaasız insanların ölümüne sebep olmuş. Yolcular kamyonlara yapılan barikatlar tanklara hurdahas haline getirip içindeki insanları birlikte çığlığı geçmiştir. Bundan izdarpeli ve cülesi bitmemiş insanların kaderleriyle başbaşa bırakıp dualar ederek ayrılmış ve bir başka ülke Dağistan, Çeçen

ALEXANDRE BENNIGSEN

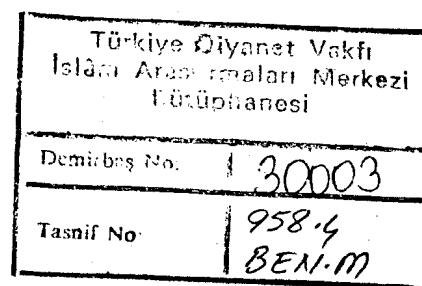
S. ENDERS WIMBUSH

Muslims of the Soviet Empire

A Guide

DAGESTAN
S. 160 - 181

06 MART 1995
MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKUMAN

C. HURST & COMPANY, LONDON 1988

and today the former aristocratic societies seem more willing to cooperate with the Soviet authorities than with their democratic cousins. Sufi brotherhoods have less hold on these societies.

In the Northern Caucasus more than in any other Muslim territory, anti-Russian xenophobia has a logical economic basis. In the nineteenth century the mountaineers were deprived of their best lands in the foothills and forced into the mountains, where at present a demographic explosion is taking place. The desire to recover their lands and expel the Russian intruders is still one of the elements fanning the general xenophobia. This desire is the basis of North Caucasian nationalism, reinforced by the memories of a struggle stretching over almost two centuries against Tsarist and Soviet authorities.

The national awareness in the Northern Caucasus presents a complicated picture of intermingled sub-national clan loyalties and supranational (Islamic or mountaineer) identities. As a rule, the modern Soviet national identities are still very weak. Chechen, Avar or Karachai are geographic or linguistic identities, not national ones.

The existence of an important, active and well organised North Caucasian emigration in Turkey, Syria, Jordan, Egypt and the United States may be a factor in the political development of the North Caucasus Muslim nationalities. This emigration has mainly been composed of the western Cherkess Adyghe tribes (Circassians), the Muslim Abkhaz, and to a less degree the Kabardians, the Muslim Ossetians, the Karachai-Balkars, the Chechens and the Daghestanis. The first emigration was in 1865, and the most recent that of Second World War prisoners who remained in the West. The emigrants use a *lingua franca* (a composite Cherkess language), share the same traditions, eat the same food and have the same folklore. The Caucasian emigration is deeply religious — more so than any other Soviet Muslim émigré group. It is united around a new identity — the mountaineer (*gortsy*) or "Cherkess" — and it endeavours to maintain personal ties with the former homeland in the Northern Caucasus. Many Syrians, Turks or Jordanians visiting the Soviet Union are descendants of the North Caucasians and speak the local languages.

(iii) THE DAGHESTANIS

The Daghestanis are Sunni Muslims of the Shafe'i school. There are some Shi'a (Ja'afarite rite) among the Azeris of southern Daghestan, among

the Tats and in one Lezghin village. The Daghestan ASSR was founded on 21 January 1921, and its territory covers 50,300 square km. Its population (1979) was 1,627,000, 13.9% more than in 1970. Its urban population was 639,000 (39%) in 1979, compared to 35.3% in 1970. The rural population was 988,000 (61%) in 1979, compared to 64.7% in 1970. Its capital is Makhach-Qala, with a population (1979) of 250,000.

Demography. Daghestani is a collective denomination covering about two dozen ethnic-linguistic groups of whom only ten were considered nationalities and listed in the 1959, 1970 and 1979 censuses. The others are considered ethnographic groups and were not listed separately in the census operations. Some of the latter have, however, a linguistic, social and cultural specificity and have not yet been assimilated by the more important national groups. Out of the ten Daghestani nationalities, two are Turkic (Kumyks and Nogais) and eight are Ibero-Caucasian (Avars, Darghins, Lezghins, Laks, Tabasarans, Rutuls, Aguls, and Tsakhurs), of which three (the Rutuls, Aguls, and Tsakhurs) have no literary language. In addition to the ten autochthonous Muslim nationalities, there exist foreign Muslim groups, either border colonies (Azeris, Tats, Chechens), or immigrant city-dwellers, Tatars and Ossetians. Table 8.iii.1 shows the composition of the Daghestani populations in 1959, 1970 and 1979.

Table 8.iii.1. DAGHESTANI PEOPLES OF THE SOVIET UNION

	1959	1970	Increase 1959-70	1979	Increase 1970-9	% living in the Daghestan ASSR		
						1959	1970	1979
Avars	270,394	396,297	46.6	483,844	22.0	88.5	88.1	86.7
Lezghins	223,129	323,829	45.1	382,611	18.2	48.7	49.8	49.3
Darghins	158,149	230,932	46.0	287,282	24.2	93.7	89.9	85.9
Kumyks	134,967	188,792	39.9	228,418	20.6	89.5	89.5	88.5
Laks	63,529	85,822	35.1	100,148	16.3	84.1	84.2	83.3
Tabasarans	34,700	55,188	59.0	75,239	36.4	96.7	96.5	95.3
Nogais	38,583	51,784	34.2	59,546	15.4	38.7	42.0	41.9
Rutuls	5,732	12,071	79.3	15,032	25.0	97.5	97.7	95.0
Tsakhurs	7,321	11,103	51.6	13,478	27.3	58.4	38.8	33.8
Aguls	6,709	8,831	31.6	12,078	36.4	95.1	97.9	94.9

The discrepancies in the increases of the different peoples between 1970 and 1979 reflect the complexity of the national-demographic process. Strong increases among the Avars, Darghins and Kumyks

El-Arabi, c. 337, s. 68-95, 1986 (KUVEYT)

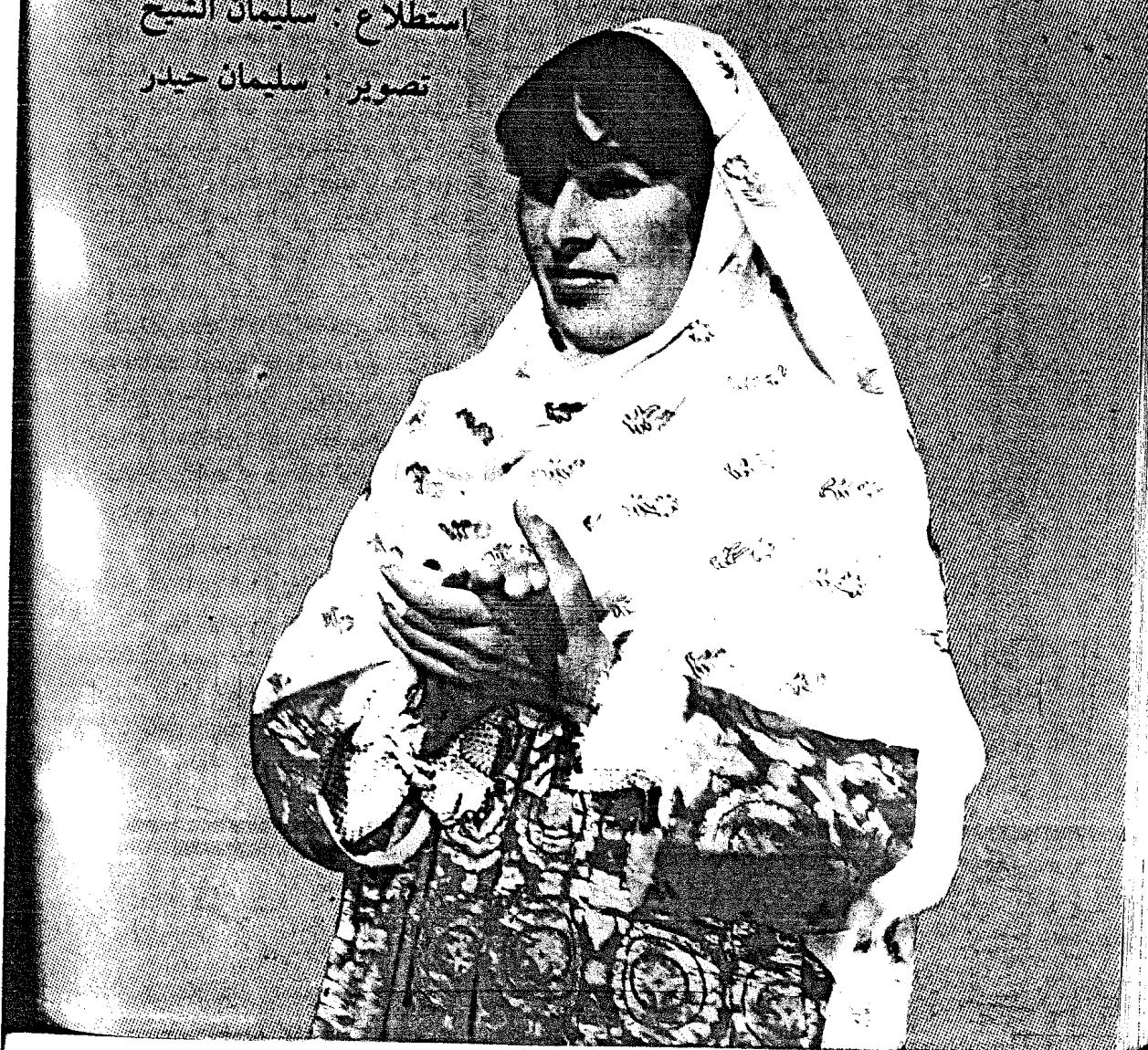
العدد ٣٣٧
عنوان
على العالم

فِي مَنَامِ الْمُرْسَاتِ وَالْمَسَاسِ فِي مَلَادِ الْقَفْقَاسِ!

دَاعِشُونَ

استطلاع: سليمان السبع
تصوير: سليمان حيدر

the declaration. The Crimean Tatars supported Ukrainian claims to the region as the less objectional alternative.

The returning Crimean Tatars, numbering over 250,000 by 1993, found themselves relegated to marginal lands or the shantytowns around their former capital and other cities. The harsh condition of the lives of the returnees has given new impetus to the national movement. In July 1993 a number of nationalist organizations joined to demand the resurrection of the independent Crimean Tatar state and reiterated the Tatar claim to the entire peninsula, a claim that Crimean Tatar nationalist leaders point out predates either the Russian or Ukrainian claims on the region.

SELECTED BIBLIOGRAPHY:

- Adams, Arthur E. *Stalin and His Times*. 1986.
 Colton, Timothy, and Robert Legold, eds. *After the Soviet Union*. 1992.
 Fisher, Alan W. *The Crimean Tatars*. 1978.
 Gibbs, Peter. *Crimean Blunder*. 1960.

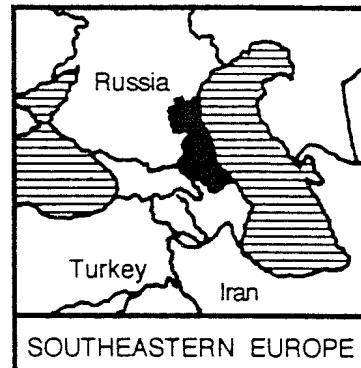
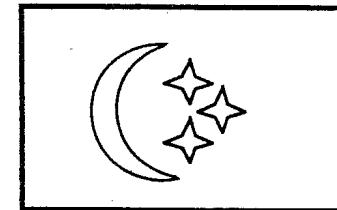
JAMES MINAHAN, NATIONS WITHOUT STATES: A HISTORICAL DICTIONARY OF CONTEMPORARY NATIONAL MOVEMENTS,
 WESTPORT, CONNECTICUT 1996, ISAM DN: 61006.

MADDE FAYDALI AND KİYAN
 SONRA GELEN DOKÜMAN
 09 HAZİRAN 1999

DAGESTAN

Daghestan

CAPITAL: Makhachkala

POPULATION: (95e) 1,926,000 : 2,050,000 Dagestanis in Russia (511,000 Avar, 418,000 Lezgin, 332,000 Dargin, 306,000 Kumyk, 100,000 Lak, 89,000 Tabasaran, 70,000 Ajai, 65,000 Nogai, 17,000 Rutul, 15,000 Agul, 15,000 Tsakhur). MAJOR NATIONAL GROUPS: (95e) Dagestani 85%, Russian 9%, Azeri 4%. MAJOR LANGUAGES: Bolmat's, Russian, Lezgin, Dargin, Kumyk, Azeri. MAJOR RELIGIONS: Sunni Muslim, Shia Muslim, Russian Orthodox. MAJOR CITIES: (95e) Makhachkala 345,000 (431,000), Derbent 95,000 (120,000), Khasavyur 83,000 (141,000), Temir-Khan-Shura (Buynaksk) 66,000, Kaspiysk 59,000, Kizlyurt 50,000, Kizylar 46,000, Izerbash 35,000.

GEOGRAPHY: AREA: 7,496 sq.mi.-19,421 sq.km. LOCATION: Dagestan lies in the North Caucasus region of southern European Russia, an area of sandy plains along the Caspian Sea rising to the eastern Caucasus Mountains in the south and southwest. POLITICAL STATUS: Dagestan forms a member state of the Russian Federation.

INDEPENDENCE DECLARED: 20 October 1917.

FLAG: The Dagestani national flag, the flag of the national movement, is a green field bearing a centered white crescent moon and three small, white, four-pointed stars. OTHER FLAG(S): The official flag of the republic is a tan field bearing two light blue, horizontal stripes across the bottom.

PEOPLE: Dagestan, meaning Land of the Mountains, is inhabited by a bewildering variety of peoples representing thirty-one separate ethnic groups. The majority Caucasian peoples include the Avar, Lezgin, Dargin, Lak, Ajai, Ta-

د. سعیدوف رائد الحركة الاسلامية في داغستان:

لدينا في داغستان «١٠٠٠» مكتبة تعوي مخطوطات اسلامية نادرة

حوار: عبد الغفار مصطفى

■ في داغستان أوصي أولًا بجمع المخطوطات الموجودة في القرى والمدن وتدرس مادة التاريخ الإسلامي والحضارة الإسلامية في المدارس والجامعات مع تأهيل الكوادر من ذوي الثقافة الإسلامية العالية فضلاً عن ضرورة دراسة تاريخ المدارس الإسلامية باعتبارها مركزاً ثقافياً وعلمياً وبيئياً. فالهوية الإسلامية وإن صادرتها تحد فالرجوع الوحيد هو القرآن والستة النبوية المطهرة مع الوضع في الاعتبار الأخذ بكل سبل الحضارة ولكن في إطار إسلامي.. فالإسلام لا يدعو إلى التخلف أو الانفصال على النفس.

نحتاج إلى مزيد من الترجمات

● ما رأيكم في ترجمة معاني القرآن الكريم للروسية.. وأي الترجمات أكثر توفيقاً من وجهة نظركم كمؤرخ إسلامي في روسيا؟

■ اعتقاد أن ترجمة (كراتشковسكي) تعد أفضل الترجمات الموجودة حالياً على الرغم من أن كراتشковسكي لم يقدم الترجمة للنشر وتفتقد إلى بعض التعليقات والتوضيح.. أما ترجمة (عثمانوف) فتدل المقطففات المنشورة على تجنب الملاحظات السابقة ونشرها سيكون مفيداً. فالمسلمون في روسيا في أمس الحاجة هذه الأيام لمعرفة أمور دينهم.

جمع التراث المعاصر

● داغستان دولة إسلامية رائدة في علم التراث الحضاري والإسلامي.. كيف يمكن أن ترى لداغستان دوراً مهماً على الساحة الإسلامية والتعاون الثقافي المشترك بين الدول الإسلامية؟

■ إن قضية دراسة الإسلام والثقافة الإسلامية في داغستان لها آفاق واسعة، فماذا

■ يُعدّد. أمري شيخ سعیدوف رائداً في علم المخطوطات والأدب الإسلامي في الاتحاد السوفيتي سابقاً.. بجانب كونه رائداً للحركة الإسلامية هناك.. له بصماته في الحضارة الإسلامية في داغستان.. اهتم منذ صغره بدراسة اللغة العربية والآثار الإسلامية، فقام بجمع المخطوطات الإسلامية النادرة من شتى أرجاء روسيا.. التقى «الدعوة» في مكة المكرمة وكان هذا الحوار الذي أكد من خلاله أن الهوية الإسلامية في آسيا الوسطى باقية بقاء الثقافة الإسلامية، مشيراً إلى ضرورة ان تتعاون الدول الإسلامية فيما بينها موضحاً أن مسلمي آسيا الوسطى يحتاجون إلى من يعلمهم دينهم ويفهمونه.. وإلى التفاصيل:

تدريس مادة التاريخ الإسلامي

● كثير ما تتعرض الهوية الإسلامية للعديد من الصعوبات والتحديات خاصة في البلاد التي لا تدين بالإسلام كدين رسمي لها.. في رأيكم ما المطلوب لتثبيت هذه الهوية؟

لنا أطليات إسلامية والعنف الشيعي لم يزدنا إلا تمكنا وقوه

● هناك عودة حقيقة
لإسلام في جميع
الجمهوريات الإسلامية في
آسيا الوسطى.

● ماذا عن مستقبل الثقافة الإسلامية في دول آسيا الوسطى؟

■ لقد تعرض الإسلام للملائحة والاضطهاد فأغلقت أبواب المساجد وتم إبادة الآثار الإسلامية والعربية، أما الآن ففي داغستان اهتمام شديد بالإسلام وثقافته بل أصبحت اللغة العربية هي اللغة المحلية في المدارس الإسلامية وليس هذا شأن داغستان فقط بل الجمهوريات الإسلامية كلها تتجه نحو إسلام قلبأً وقلباً وننتظر من المنظمات الإسلامية كرابطة العالم الإسلامي ومنظمة المؤتمر الإسلامي والكثير من الدول الإسلامية الدور الفعال في إنشاء المراكز الإسلامية والمساجد التي دمرها السوفيات وكذلك ننتظر من الدول الإسلامية أن توفر إلينا العلماء ورجال الدعوة والدين ليعلموا هذه الشعوب ويعرفوهم حقيقة دينهم.. فالجمهوريات الإسلامية ليست أقلية مسلمة.. بل هي كلها مسلمة وتدين بالإسلام.

philosophical interest, he founded the bi-monthly *Ish-rāk*, a journal devoted to the dissemination of philosophical ideas. It appeared for the first time on 5 May 1884, and was perhaps the first journal of its kind in Urdu. However, it was shortlived, and had to be discontinued after one and a half years due to a lack of enthusiasm on the part of Urdu readers. In addition to his original contributions, Ruswā published in this journal his Urdu translations of two of Plato's works, namely the *Apology* and *Crito*. At a later date, while working at Haydarābād, he translated several works dealing with philosophy and psychology. He also took an interest in astronomy and chemistry, and composed some works on these subjects. Among his other accomplishments was his participation in the development of a system of Urdu shorthand and a keyboard for the Urdu typewriter.

In the literary field, Ruswā is known primarily for his novels. He was also a poet of a minor sort, writing conventional verses. His first poetical work, a *mathnawī* entitled *Naw bahār* ("Spring"), appeared in 1886. He also composed a verse drama, in the *mathnawī* form, under the title *Murakka-i Laylā Madjnūn* ("An album of Laylā and Madjnūn"), which was completed probably in 1887. He used the pen-name of "Mirzā" for his poems, reserving the pseudonym "Ruswā" for his novels. In the beginning, his mentor in poetry was the respected contemporary poet of Lucknow, Dabir (1803-75 [q.v.]). As a novelist, Ruswā was the author of five original works, namely *Afshā-yi rāz* ("Exposed secret"), *Umrā-o Djān Adā*, *Dhāt-i sharīf* ("A perfect knave"), *Sharif-zāda* ("Of good breed"), and *Akhṭarī Begum*. *Afshā-yi rāz* (1896), of which only the first part seems to have been completed, represents Ruswā's earliest attempt at novel-writing. Its theme, dealing with the decadent society and culture of Lucknow during the latter part of the 19th century, was elaborated by the author in his next novel, *Umrā-o Djān Adā* (1899), which tells the life story of a courtesan, on whose name the title of the novel is based. Ruswā's third novel, *Dhāt-i sharīf* (1900), has for its central theme the life of a gullible and degenerate aristocrat who succumbs to the deceptions and allurements of unscrupulous hangers-on, and brings destruction upon himself due to his indiscretions. In *Sharif-zāda* (1900), the story revolves around a person of meagre means who, by virtue of his character, personal effort and hard work, finds success in life. Ruswā's last novel, *Akhṭarī Begum* (1924), is a narrative of a middle class household, and contains a plot built upon misunderstandings. Of all the above-mentioned novels, *Umrā-o Djān Adā* is decidedly a masterpiece, and contributes, for the most part, to Ruswā's literary fame. On its appearance, it was welcomed in literary circles and was so well-received by the reading public that it went through several editions during a short time. In this novel Ruswā gives a sensitive portrayal of the current state of society and provides an insight into the traditional culture representative of the Muslim upper class in Lucknow. Because of its realistic delineation of the theme, its successfully constructed plot, and its superb characterisation, *Umrā-o Djān Adā* has come to be regarded by many critics as the first true novel in Urdu.

Bibliography: Mirzā Muḥammad Hādī Ruswā, *Umrā-o Djān Adā*, ed. Zahīr Fathpūrī, Lahore 1963; idem, *Umrāo Jan Ada* (*Courtesan of Lucknow*), tr. Khushwant Singh and M.A. Husaini, Calcutta 1961; idem, *Afshā-yi rāz*, Lucknow 1896; idem, *Dhāt-i sharīf*, Lucknow 1965; idem, *Sharif-zāda*, Allahabad 1968; idem, *Akhṭarī Begum*, Karachi

1961; idem, *Naw bahār*, Lucknow 1886; idem, *Murakka-i Laylā Madjnūn*, Allahabad 1928; idem, *Mirzā Ruswā ke tankidi murāsalāt*, ed. Muḥammad Hasan, Aligarh 1961; Maymūna Begum Anṣārī, *Mirzā Muḥammad Hādī Mirzā wa Ruswā: hayāt wa adabi kārnāme*, Lahore 1963; Ādam Shaykh, *Mirzā Ruswā: hayāt awr nāwil-nigārī*, Lucknow 1968; Zahīr Fathpūrī, *Ruswā kī nāwil-nigārī*, Rawalpindi 1970; Mirzā Muḥammad 'Askarī (tr.), *Tārikh-i adab-i Urdu*, repr. Lahore n.d.; 'Alī 'Abbās Ḥusaynī, art. *Mirzā Ruswā*, in *Nukūsh*, 47-8, Lahore 1955; Muhammad Sadiq, *A history of Urdu literature*, London 1964; T.W. Clark (ed.), *The novel in India*, Berkeley 1970; Fayyād Maḥmūd and 'Ibādat Barelawī (eds.), *Tārikh-i adabiyāt-i Musalmānān-i Pākistān wa Hind*, iv, Lahore 1972; *Urdū dā'ira-yi ma'rif-i Islāmiyya*, x, Lahore 1973; Dja'far Husayn, *Biswīn sadī ke ba'ḍ Lakhnawī adib apne tahdhibi pas manzar mēn*, Lucknow 1978; Salīm Akhtār, *Urdū adab kī mukhtaṣar-tarīn tārikh*, Lahore 1981; Iqdāj Husayn, *Mukhtaṣar tārikh-i adab-i Urdū*, revised by Sayyid Muḥammad Akīl, Allahabad 1984; D.J. Matthews et alii, *Urdu literature*, London 1985.

(MUNIBUR RAHMAN)

RUTBIL [see ZUNBIL].

RUTUL, a people of Dāghistān in the eastern Caucasus.

Until the Soviet period the Rutuls lacked a common ethnic self-designation, but rather referred to themselves by village (*aul*) or as members of the *Rutul Magal*. The Rutul Magal was one of the numerous free societies or clan federations found in Dāghistān prior to the Soviet period. This is one of the few cases where all of the members of a given ethnic group belonged to the same free society. In addition to the Rutuls, who dominated this free society, a number of Tsakhur and Lezgin villages were also members of the Rutul Magal. The existence of this free society helped in the establishment of a distinct Rutul ethnic group during the Soviet period.

The Rutuls traditionally inhabited 20 villages in Rutul district in southern Dāghistān (18 of which are in the Samur valley and 2 others in the Akhīčai valley) and 2 villages across the border in neighbouring Adharbaydjān. The Rutuls lived under very strong Lezgin and Adharbaydjānī influence, and until the Russian Revolution they were on the verge of total assimilation by these two other culturally more dominant peoples. The Rutul language belongs with Lezgin to the Samurian group of the northeast (Čečeno-Dāghistāni) division of the Caucasian language family. The Rutul language is only vernacular (i.e. it has no written form). Prior to the Russian Revolution, there was almost universal illiteracy among the Rutuls, and the few individuals who could write used classical Arabic. After the Revolution and until the 1930s, Lezgin and Azeri Turkish served as the literary language among the Rutuls. Since that time, Russian has been the primary literary language used by the Rutuls of Dāghistān, and Azeri by those of Adharbaydjān.

The Rutuls were polytheistic until the appearance of Zoroastrianism in the northern Caucasus starting sometime around the 5th century B.C. Later Christian influences penetrated the Rutul region from the south (primarily by Armenians living in Adharbaydjān prior to the appearance of the Adharbaydjānī Turks in the 11th century). According to Rutul legend, Islam was introduced by the Arabs in the 7th and 8th centuries, but was more likely spread from other areas in Dāghistān between the 10th-13th centuries. Although officially Muslim, Islam was practic-

040044

846

KAYŞARIYYA — KAYTAK

Dagistan

BASDEE YATIRLANMIŞTI
SONRA GELMİCİ UMAN

1993 EKIM

envanter etüdlerine göre Kayseri, 1965; Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, *Türkiye jeoloji haritası (Kayseri)*, Ankara 1963; B. Darkot, in *IA*; M. Streck, in *EI*; M. T. Gökbilgin, *XVI. Asır başlarında Kayseri şehri ve livası*, in *Zeki Velidi Togan'a armagan*, İstanbul 1950-5, 93-108; N. Beldiceanu—I. Beldiceanu-Steinherr, *Recherches sur la province de Qaraman au XVIe Siècle*, Leiden 1968; O. Barkan, *Kanunnamesi*; Michael the Syrian, *Chronique*, ed. and tr. J.-B. Chabot, 3 vols., Brussels, reprint 1963; Gregory Abu'l Faraj (Bar Hebraeus), *Chronography*, ed. and tr. Wallis Budge, 2 vols., London 1932; Teoman Ergec, *İstiklal harbinde türk ortodoksları*, İstanbul 1951; N. Kaymaz, *Pervâne Mu'ini'd-din Süleyman*, Ankara 1970; Yaşar Yücel, *Kadi Burhaneddin Ahmed ve devletleri (1344-1398)*, Ankara 1970; I. H. Uzunçarşılı, *Anadolu beylikleri...*, Ankara 1969; Polonyali Simeon, *Seyahatnamesi 1608-1609*, tr. H. Andreasyan, İstanbul 1964; Ewliyâ Celebi, *Seyahatnâmesi*; Paul Lucas, *Voyage*, 2 vols., Paris 1712; J. M. Kinneir, *Journey through Asia Minor, Armenia, and Koordistan in the years 1813 and 1814*, London 1818; C. Texier, *Asie Mineure*, Paris 1862; W. J. Hamilton, *Researches in Asia Minor, Pontus, and Armenia*, 2 vols., London 1842; W. Ainsworth, *Journey to Angora by Kaisariyah, Malatiyah, and Gergen Kalehsî, to Bir or Birehjîk*, in *J. of the Royal Geographical Society*, (1841), 275-340; H. von Moltke, *Briefe über Zustände und Begebenheiten in der Turkei aus den Jahren 1835 bis 1839*, in *Gesammelte Schriften*, viii, Berlin 1893; A. D. Mordtmann, *Anatolien Skizzen und Reisebriefe aus Kleinasiens*, ed. F. Babinger, Hanover 1925; H. Barkley, *A Ride through Asia Minor and Armenia*, London 1891; H. Barth, *Reise von Trapezunt durch die nördliche halfe Klein-Asiens nach Scutari im Herbst 1858*, in A. Petermann, *Mittheilungen aus Justus Perthes' Geographischer Anstalt über Wichtige Neue Erforschungen*, Gotha 1860; W. M. Ramsay, *Impressions of Turkey during twelve years' wanderings*, New York 1897; H. von Schweinitz, *In Kleinasiens, ein Reitausflug durch das Innere Kleinasiens im Jahre 1905*, Berlin 1906; A. F. Townshend, *A Military Consul in Turkey (1903-1906)*, London 1910; Arshak Alboyajian (Alpoachian), *History of Armenian-Caesarea*, 2 vols., Cairo 1937 (in Armenian); Erekli (or Kayserili) Anastasios Levidis, *Kappadokia*, 5 vols., Athens 1885 (in Greek); Endürlükli Pavlos Karolidis, *Kappadokia* (in Greek); Johannes Joannides, *Kaysariyya*, 1296/1897 (Turkish with Greek characters); Ahmet Nazif, *Mirat ul-Kaysariye* (republished ms.); *Erciyes Halkevi Dergisi* (local journal); A. Satoğlu, *Kayseri şairleri*, Ankara 1970; M. Baydur, *Kültepe (Kaneş) ve Kayseri tarihi üzerine araştırmalar*, İstanbul 1970; H. Koçer, *Kayseri ülemesi*, İstanbul 1972; Ali Rıza Önder, *Kayseri busin tarihi*, Ankara 1972; R. Jennings, *Loans and credit in early 17th century Ottoman judicial records—the Sharia court of Anatolian Kayseri*, in *JESHO*, xvi (1973), 168-216; idem, *Urban population in Anatolia in the 16th century*, in *IJMES*, vi (1975). (R. JENNINGS)

KAYSERI [see KAYŞARIYYA].

KAYTAK (self designation, Kaydaqlan, pl. Kaydaq: Russ. *Khaydaki*, *Kaytagi*, *Kaytaki*, *Karakaytaki*; other forms, *Khaytak*, *Kaytakh*, *Kara Kaytakh*), a small Dāghistān [q.v.] group, which forms with Kubachi [q.v.] and Dargin [q.v.] the Dargin division of the Dargino-Lak group of the Ibero-Caucasian languages.

According to the census of 1926, ethnically there were 14,430 Kaytaks, and 14,469 claiming Kaytaq as their mother tongue: in 1930 (estimation by Grande) there were 14,470 Kaytaks. The Kaytaks inhabit ten *auls* in the Kaytak district, and the southern (mountainous) part of the Dākhadaev district, in the valley of the Ulu-Chai, in the Dāghistān A.S.S.R. Kaytak territory lies between the Dargin and Tabasaran areas.

The first mention of the Kaytak was in the 4th/10th century, by Arab authors. According to Muhammad-Rafi, the Kaytaks paid tribute to the *shamkhal* of Kazikumukh in the Laq [q.v.] country. At the end of the 8th/14th century the Mongols penetrated Kaytak territory and there is evidence that there was a strong Mongol influence on the Kaytaks. A large proportion of the Kaytak population was destroyed by Timur.

With the fall of the Golden Horde, the feudal principality of the *utsmiyat* of Kaytak arose as a major power in northern Dāghistān (dubious etymology of the word *utsmi* from *ism*, "the renowned"). Its territory was larger than the area inhabited today by the Kaytaks and its population was composed of many tribes besides the Kaytaks—Laqs, Dargins and Southern Kumiks. As legend has it, the *utsmi* descended from the Arab governors of Kala' Kuraysh, who had Islamicised the area in the 2nd/8th century, and Kaytak was one of the first regions of central Dāghistān to be Islamicised. The Kaytak are Sunnis of the *Shāfi'i* School. In the 10th/16th century the *utsmi* was one of the strongest rulers in Dāghistān, and in the 12th/18th century was economically and politically very significant, carrying on complex foreign policies, supporting at different times Turkey and Persia.

In 1802 a Russian protectorate was imposed on the *utsmi* Adil Khān. Direct Russian administration came to the lower Kaytak in the pre-Caspian area in 1820, and to the Kara-Kaytak in the mountain area in 1862. In 1844 the *utsmiyat* was suppressed.

The social structure of Kaytak *utsmiyat* was similar to the structure of the Avar [q.v.] society: a rather complicated feudal hierarchy—begs, *čanka*, *uzden* (free peasants), and non-free classes: *čagar* (peasants submitted to servitude), *rayats* (serfs), and *kul*, which coexisted beside the system of the "free societies" based on the joint family (*tukhum*). There existed an endogamic marriage system.

The *čadat* of Kaytak were collected in written form in the 17th century by the *utsmi* Rustam Khān. The Arabic text was translated into Russian in 1868 (*Sbornik Svedenii o Kavkazskikh Gortsakh*, Tiflis 1868).

Due to the lack of good agricultural land, agriculture played a minor role in the traditional economy. Sheep and goat raising, with some horses and cattle, was the predominant economic activity. Handicrafts were well developed, especially the weaving of wool and silk. Kaytak women from Barshamai and Čabakhni were renowned for their embroideries. The present economy still stresses sheep raising (with a transhumance system) in the mountainous areas, and the raising of cattle and horses in the lower mountains and foothills.

Kaytak is a vernacular language, consisting of two dialects: Mağalis-Kaytak (in the north) and Kara-Kaytak (in the south). Dargin is used as the first literary language and second (sometimes first) spoken language. Russian is the second written language. The Kaytak are being culturally and linguistically assimilated by the Dargin.

Dagistan

18 MAYIS 1994

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKÜMAN

Ş./1976. A. Karîmî, *Safar he diâr-e Baktiâri*, Tehran, 1368 Ş./1989. Abu'l Qâsem 'Abd-Allâh Kâshânî, *'Arâ'es al-jawâher wa nafâ'es al-aṭâyeb*, ed. İ. Afşâr, Tehran, 1345 Ş./1966. Mahmûd b. Hosayn Kâşgarî, *Dîwân loğât al-Tork* I, Istanbul, 1333/1914. 'A.-A. Nafîsî (Nâzem-al-Âtebbâ'), *Farhang-e Nafîsî*, 2nd ed., 1343 Ş./1964; repr. Tehran, n.d. J. E. Polak, *Persien. Das Land und seine Bewohner. Ethnographische Schilderungen*, 2 vols. in 1, Leipzig, 1865. Raşîd-al-Dîn Fażl-Allâh, *Jâme' al-tawârîk*, 2 vols., ed. B. Karîmî, Tehran, 1362 Ş./1983. Môhammad b. Zakâriyâ' Râzî, *al-Hâwi*, Hyderabad (Deccan), 1955. Idem, *Man lâ yaḥżorohâ'l-ṭâbib*, Tehran, 1334 Ş./1955. Şadr-al-Dîn b. Zebardast Khan, *Faras-nâma* (*Tohfat al-Şadr*), Calcutta, 1911. Şâlihotra, tr. 'Abd-Allâh Khan Bahâdor Firûz-Jang as *Faras-nâma*, Calcutta, 1910. M. Salmânî, *Sotor wa masâ'el-e ân dar manqaqa-ye Kûr wa Biâbânak*, M.A. thesis, Dâneşgâh-e Tarbiyat-e Modarres, Tehran, 1367-68 Ş./1988-89. Mîrzâ Ahmâd Tonokâbonî, *Bar' al-sâ'a*, Tehran, 1297/1880. Zâhir Fâryâbî, *Dîvân*, Tehran, n.d., p. 224.

(SĀDEQ SAJJĀDĪ)

DÄGESTÄN.

- i. Cultural relations with Persia.
  - ii. Linguistic influences.

i. CULTURAL RELATIONS WITH PERSIA

The many-faceted relationship between Dāḡestān (ancient Albania, q.v.), a region in the eastern Caucasus, and Persia since antiquity has yet to be studied as a whole, though there is considerable historical, linguistic, folkloric, literary, and art-historical evidence bearing on it. Cultural contacts were partly dictated by the military and economic history of the region.

Such northern Iranian peoples as the Scythians, Sarmatians, and Alans (q.v.) began to appear in the northern Caucasus in the 1st millennium B.C.E. The Caspian tribes, including those inhabiting the territory of Dāghestān, were located in the eleventh satrapy under the Achaemenid emperor Darius I (q.v.; 522-486 B.C.E.; Herodotus, 3.92). There may also have been Caspians in the army of Xerxes (486-65 B.C.E.; Herodotus, 7.67; *Istoriya Dagestana* I, p. 103; for a differing view, see CASPIANS). The Greek historian Arrian (*Anabasis* 3.8.4) noted that in the battle at Gaugamela (near Nineveh) in 331 B.C.E. Albanians fought among the troops of Darius III (336-31 B.C.E.) against the army of Alexander (qq.v.).

Ties between the Sasanian empire and Dāghestān were particularly close from the late 4th to the 6th century C.E., when the geographic and strategic importance of the eastern Caucasus attracted the attention of the Sasanian emperors. Once they had established themselves in northern Azerbaijan (Arrān) and southern Dāghestān (in the territory of former Soviet Azerbaizhan), they focused particularly on fortifying

the pass at Darband (q.v.; *Istoriya narodov severnogo Kavkaza*, 1988a, pp. 100-01), in order to prevent devastating raids by nomads from the north. The Armenian historian Movsēs Kařankatvac'i reported that Persian kings scoured the land, recruiting architects and searching for materials with which to build the monumental wall of Darband (p. 105). Construction of the grandiose Darband fortification complex is particularly linked with the name of Kosrow I Anūširwān (531-579). The Pahlavi inscriptions dating from his reign and found in the city wall (Figure 30) "establish the northernmost boundary of Sasanian cuneiform writing, being unique written relics not only of the eastern Transcaucasus but also of the entire region; their . . . presence underscores the significance of Darband not only as a military bastion but also as a local center of Sasanian culture, in which Sasanian writing, breaking the boundaries of use for state and official occasions only, begins to be used in private life as well" (Pakhomov, 1929, p. 77).

Ancient Iranian language elements were absorbed into the everyday speech of the population of Dāğestān, and many remain current (see ii, below). In fact, a deliberate policy of "persianizing" Darband and the eastern Caucasus in general can be traced over many centuries, from Kōsrow I to the Safavīd shahs Esmā'īl I (907-30/1501-24) and 'Abbās I (996-1038/1588-1629; see Āqāsī). According to the account in the later *Darband-nāma* (see below), after construction of the fortifications Kōsrow "moved much folk here from Persia" (Saidov and Shikhsaidov, pp. 26-27), relocating about 3,000 families from the interior of Persia in the city and neighboring villages. This account seems to be corroborated by the Spanish Arab Ḥamīd Muḥammad Ġarnāṭī, who reported in 524/1130 that Darband was populated by many ethnic groups, including a large Persian-speaking population (Bol'shakov and Mongait, p. 26).

The process was nevertheless inconsistent and irregular, owing to such historical events as the defeat of the Sasanian empire in 28/650, the increasing power of the Muslim caliphate, and the "Arab-Khazar" wars of the 7th-8th centuries. Persian interest in the eastern Caucasus arose mainly from its strategic position between Persia and Russia and reflected the shifting relations between the two countries. In fact, throughout its history Dāğestān has remained a "province," subject to more powerful neighbors.

 Libya	 Libya	 Libya
 Libya	 Libya	 Libya
 Libya	 Libya	 Libya
 Libya	 Libya	 Libya
 Libya	 Libya	 Libya

Figure 30. Pahlavi building inscriptions, Darband, 6th century. After Pakhomov, nos. 1-3.

Dagman

مليء بالدفء والتعاطف مما أكسب هذه المؤلفات نجاحاً سريعاً. كتب داغرمن في المدة ذاتها عدداً من المسرحيات مثل «ستريبر» Streber Den dödsdömden (1947)، و«ظل مارت» Skuggan av Mart (1948) التي تحدث فيها عن شخصيتي أخوين متضاريتين، أحدهما مارت «البطل» والأخر غابرييل الذي يعيش في ظله، ويلقي فيها الكاتب باللائمة على «أبطال» الحرب المزعومين ومن يقدسهم. وقد قدمت مسرحياته بنجاح فائق على خشبات العديد من المسارح المحلية، إلا أنه عانى، بعد هذه المرحلة الغنية بالكتابة (1945 - 1949)، من فترة طويلة من الجفاف الأدبي لم يكتب فيها سوى فصل واحد من رواية بعنوان «الفن عام لدى الإله» Tusen år hos Gud (1954) حول الكاتب السويدي آلمكفيست [ر] في منفاه.

كانت موضوعات الحب والوحدة والموت رئيسة في كتابات داغرمن، وكانت العلاقات الإنسانية غالباً ما تأخذ قالب التشاوُم والإحساس بالذنب والإحباط والخيبة والخوف، مما جعل الحياة تبدو عابثة عديمة المعنى، وأدى في النهاية إلى موت المؤلف منتحرًا. بدأت أعمال داغرمن تأخذ بعداً عالمياً بدءاً من ثمانينيات القرن العشرين، ويعد من كبار الكتاب السويديين الحديثين. طارق علوش

في كتابات داغرمن، وعالج فيها مصير خمسة أشخاص تحطمت سفينتهم على شاطئ جزيرة مهجورة في وسط المحيط واصفاً تصرفاتهم وخواطرهم، والحرية وما يترتب عليها من مسؤوليات. وتلك هي حال الإنسان، الذي كان قد خرج لتوه من الحرب العالمية، كما يراها الكاتب. أما في «خريف ألماني» Tysk höst، وهي مجموعة المقالات التي نشرها داغرمن في الصحف، فيلقي اللوم على الخنوع اللامتناهي للإنسان أمام الطغيان، ويرى أن ذلك لا يتمثل في ألمانيا النازية فحسب بل في كل مكان. وعالج في مجموعة القصص القصيرة «ألعاب الليل» Nattens lekar (1947) بعض جوانب حياته وسيرته الذاتية بأسلوب واقعي شيق، كما فعل في «طفل محروم» Bränt barn، و«مصالح الزفاف» Bröllopsbesväret (1949) التي كتبها بأسلوب يعبر عن الاستسلام للواقع وتقبله عن طريق فهم الإنسان لذاته، وهو في الوقت نفسه أسلوب

للعيش مع والده الاشتراكي، ووابك أحداث عصره وعايش حياة الطبقة العاملة وكفاحها من أجل حياة كريمة. درس لفترات متقطعة في الجامعة، إلا أن نشاطه السياسي في الحركة النقابية اليسارية والعمل الصحفى أخذ منه جل وقته. نشر أول مقالاته في صحيفة «ستورم» (ال العاصفة) التي شغل فيها منصب محرر ورئيس تحرير، وكتب أيضاً في أغلى الصحف السويدية في مختلف المجالات. تعرف زوجته الأولى، وهي لاجئة ألمانية من النازية، في أثناء عمله الصحفى هنا، واطلع عن كثب على معاناة اللاجئين والضعفاء، أما زوجته الثانية، التي تزوجها في آخر حياته، فقد كانت الممثلة المسرحية آنيتا بيورك Anita Björk.

كان تأثير كافكا [ر] والوجوديين الفرنسيين سارتر [ر] وكامو [ر] واضحًا في كتابات داغرمن. واتخذ من روایته الأولى «الأفعى» Ormen (1945) منبراً ليبني آراءه حول الوجود والإنسان والمجتمع. وترمز الأفعى، التي تظهر داخل ثكنة عسكرية، إلى إحساس بالغرابة والقلق والخوف angst وما يسببه ظهورها من ردات فعل مختلفة لدى الشخصيات. وكذلك كان الأمر في روایته الثانية «جزيرة المحكومين» De ömdasö (1946)، التي كتبها بأسلوب سريالي [ر. السريالية] وتعبيرى [ر. التعبيرية] في بيت الكاتب ستريندبرغ [ر] الذي كان له أكبر الأثر

مراجع للاستزادة:

- K.PALMKVIST, Diktaren i verkligheten: Journalisten Stig Dagerman (1989).
- O.LAGERCRANTZ, Stig Dagerman 1958.

قلعه، يسكنها ٤٥٠ ألف نسمة ونيف. وهي جمهورية ذاتية الحكم، تكونت

سكانها ٢,٤ مليون نسمة بحسب تقديرات عام ٢٠٠٠، عاصمتها محج

■ داغستان

داغستان تسمية تركية تعني بلد الجبال، مساحتها ٣٥٠ ألف كم^٢، وعدد

- Dagestan
- Rusya

EDIT. N. K. SINGH, A. M. KHAN, ENCYCLOPAEDIA OF THE WORLD MUSLIMS:

Tribes, Castes and Communities, VOL.I, 2001 DELHI. IRCICA DN. 41902. pp.

344 ENCYCLOPAEDIA OF THE WORLD MUSLIMS

MADDE YAYIMLANDIRTAN
SONRA GELEN DOKUMAN
3 TEMMUZ 2002

Dafir

Tribe of Iraq

The Dafir are an important and purely nomadic camel-breeding Sunni (*Maliki*) tribe of south-western Iraq, whose *dira* has been for the last 150 years in the steppe south of the Euphrates and Shatt al-'Arab from the neighbourhood of Zubayr to that of Samawa. Their immigration into Iraq, dating from about 1220/1805, was caused by bad relations with the then powerful and fanatical rule of Ibn Sa'ud, who forcibly demanded their obedience.

Their earlier history traces legendary origins in Najd and even in the Hijaz; but in fact the modern tribe represents evidently a conglomeration of various *badw* elements from many parts of Arabia, more or less unified by the ruling family of Ibn Suwayt. Tribal traditions record many wars and raids of the usual Arab type, with the Mutayr, Bani Khalid, Shammar and others. They were, while still in Najd, occasionally tributary to the Shammar, the Shaykh of Kuwayt, and the family of Ibn Sa'ud.

Administratively, the Dafir are now grouped under the *liwa* headquarters of Basra, but move seasonally into Kuwayt territory or that of Sa'udi Arabia. Their relations with the Turkish and Iraq Governments since the early 13th/19th century have been fairly good, with lapses especially when they habitually looted caravans on the Najif—Ha'il road; and they have now lost much of their wild and inaccessible, though not their nomadic, character.

Varying, but on the whole amicable relations have been maintained with the Muntafiq, their eastern and riverain neighbours; bad, with the Mutayr and Shammar and 'Aniza. The tribe was heavily involved in the serious raiding into 'Iraq by Sa'udi (chiefly Mutayr) forces in the period 1340/1344 (1921/25).

BIBLIOGRAPHY

'Abbas al-'Azzawi, '*Asha'ir al-'Iraq*, Baghdad, 1365/1937,
Vol. I.

Ibn Bishr, '*Unwan al-majd fi ta'rikh Najd*', Beirut, 1964.

Longrigg, S.H., *Iraq, 1900 to 1950*, Oxford, 1953.

I. DANISH

Daghestanis

Community of USSR

The Daghestan (literally, 'Land of Mountains'), located in the far eastern reaches of the Great Caucasian Chain in the Soviet Union, is one of, if not the most, ethnically heterogeneous regions on earth. The 1.4 million inhabitants are known collectively as Daghestanis.

They are considered to be among the most conservative Muslim, anti-Russian and anti-Soviet people in the USSR. They remain, along with the ethnically, culturally and linguistically related Chechens, among the least modernised, Sovietised, educated and Russified people of the entire Union.

Although all of the mountain Daghestanis speak languages that belong to the northeastern branch of the Ibero-Caucasian language family, linguistically they are extremely diverse. The term 'Daghestani' includes the following ethnic groups: Avars, Dargins, Lezgins, Laks, Tabasarans, Rutuls, Tsakhurs and Aguls.

They are all Caucasic speakers and inhabitants of the highland regions of the Daghestan Autonomous Soviet Socialist Republic. They share the area with the Kumyk and Nogai, who are Turkic speakers and inhabit the lowland of northern and northeastern Daghestan.

Avars: The Avars are the most numerous of the Daghestani people with a population of 544,000. The contemporary term 'Avars' covers 15 distinct ethnic groups: the Avars proper; the eight Andi people (Akhwakh, Andi, Bagulal, Botikh, Chamalal, Gogoberi, Karata and Tindi); the five Dido (Tsez) people (Bezheta, Dido, Ginukh, Khunzal and Khwarshi); and the Archi (who linguistically form a transitional group between the Avaric and Lak people).

The Avars themselves inhabit the plateau area of central and western Daghestan, extending into the highland of southern Daghestan and contiguous area in northern Azerbaijan and southeastern Chechnia. Their control of the important river valleys (which were the main routes of communication and trade

MƏMƏDƏLİ BABAŞOVA
QAFQAZ ÜNİVERSİTESİ
Bakü - AZƏRBAYCAN

KÜRESELLEŞME SÜRECİ VE AZERBAYCAN

Memmedali Babaşov*

Qafqaz Üniversitesi
Bakü – AZERBAYCAN
mbabasov@yahoo.com

ÖZET

Bu çalışmada öncelikle 1980'li yıllarda ortalarında sosyal bilimlerin gündemine giren küreselleşme sürecinin olasılıkları ele alınmıştır. Çalışmada ikinci olarak küreselleşmenin dünya için, özellikle henüz milli devlet yapısının aşamasında olan Azerbaycan için olumlu tarifler ve oluşturduğu tehditler üzerinde durulmuştur. Son olarak Azerbaycan'ın sosyalizm döneminde edindiği acı tecrübe yanında politik, iktisadi ve kültürel küreselleşme sürecinde gerçekleştirtiği politik islahatlar, entegrasyon ve yapılması gereken icraatlar irdelemeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Küreselleşme, ekonomi, kültür, milli kimlik.

GLOBALIZATION PROCESS AND AZERBAIJAN

SUMMARY

This work studies especially the possible definitions of globalization process which entered to social science's topic of discussion in the middle of 1980th. Secondly, this work focuses on the advantages and created threats of globalization for the world, and especially for Azerbaijan which is still in the stage of founding national state. Last, it is tried to analyze with the using bad experience of Soviet period, the realized political reforms, integration and necessary reforms which should be done.

Key words: Globalization, economy, culture, national identity.

I. Giriş

1980'li yıllarda ilk defa bilimsel literatüre dâhil olmakla beraber SSCB'nin çökmesinden sonra ivme kazanarak sonraki on yılda ve günümüze damgasınıvuran küreselleşme olgusu, üzerinde en çok tartışan konu haline gelmiştir. Fakat küreselleşme süreci üzerine bugüne kadar yapılan incelemelere bakıldığında, bu kavramın anlamaya yönelik çalışmalarındaki tanımları ve açıklamaları çoğu zaman birbirinden ayrıntılı hemen göze çarpar. Bazı teorisyenler bunu geneliksel ve teknolojik aşamalardan sonra uygarlığın post endüstriyel enformasyon dönemine girmesiyle açıklamaktadırlar. İkti-

satçılara göre tarihî süreçte ortaya çıkan bir olgu olarak değerlendirilebilecek olan küreselleşme; teknoloji, haberleşme ve ulaşım alanlarında hızla gelişmenin verdiği ivme sonuncunda, uluslararası ticaretin yaygınlaşması emek ve sermaye hareketlerinin artmasıyla ülkeler arasındaki ideolojik kutuplaşmaların sona ermesi ile ülkelerin ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel açıdan birbirleri ile daha güçlü etkileşime girmeleri ve birbirlerine yaklaşmaları olarak tanımlanabilir.¹ Yaşanan köklü değişikliklerin

¹ Osman Nuri Aras. "Finansal Küreselleşmenin Azerbaycan Özeline Kafkasya ve Orta Asya'ya Etkisi."

AZƏRBAYCANIN ŞİMAL-QƏRB BÖLGƏSİNDE İNANCLAR

Məhəbbət PAŞAYEVA
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında
Etnoqrafiya İnstitutu
Bakı AZƏRBAYCAN

1 NƏV 2008

XÜLASƏ

Azərbaycanın Şəki - Zaqatala bölgəsi azərbaycanlılarla bərabər avarlar, ləzgilər, saxurlar, rutullar, ingiloy, udinlər kimi milli azlıqların da yaşadıq bir ərazidir. Əsrlər boyu bir arada yaşayan bu etnik qrupların inanclarında və bu inanclarla bağlı icra olunan ayinlərdə oxşar və fərqli cəhətlər mövcuddur. Məqalədə Azərbaycanın bu bölgəsində yaşayan azərbaycanlılar və milli azlıqların toy, doğum və s. mərasimləri, milli və dini bayramlar ilə bağlı inanclar və bu inancların tarixi kökləri araşdırılmışdır.

Açar sözlər: (milli azlıq), xalq, ayin, inanc

BELIEFS IN THE NORTH-WEST PART OF AZERBAIJAN

ABSTRACT

The Sheki-Zaqatala region is part of Azerbaijan where Azeris live together with some minority groups such as Avars, Lezgis, Sahurs, Rutuls, Ingilos, and Udins. There are many similarities and differences in the beliefs and rites of these ethnic groups.

In this study a number of ceremonies and their origins are surveyed, these include wedding, birth and other rites and religious beliefs

Keyword: minorities, nation, rite, belief

Əsrlər boyu mənəvi mədəniyyətimizin tərkib hissəsi olmuş ibtidai dinlər və onlara bağlı ayinlərin ailə məişətində rolü olduqca böyük olmuşdur. Azərbaycanlıların ailə məişətində ibtidai dinlərlə bağlı inanclarla çox zaman doğum adətlərində, toy, dəfn, bayram və b. mərasimlərdə rast gəlmək mümkündür. Bu inancların əsasını müxtəlif ayinlər, bu ayinlərin icrası təşkil edir. Keçmişdən bu günə kimi həmin ayinlər icra edildikdə müxtəlif vasitələrdən (od, su, metal, ağaç, ot və s.) istifadə edən insanlar bu ayinlər vasitəsilə təbiət hadisələrinə və təbiət qüvvələrinə tə'sir etməyə çalışmışlar.

Mə'lum olduğu kimi, Azərbaycanın şimal-qərbində yerləşən Şəki-Zaqatala bölgəsi müxtəlif etnik qrupların yaşadığı bir ərazidir. Burada çoxluq təşkil edən azərbaycanlılarla bərabər avarlar, ləzgilər, saxurlar, rutullar, ingiloylar, udinlər kimi milli azlıqlar da yaşamaqdadırlar. Bu xalqların əksəriyyəti müsəlman (ləzgilər, saxurlar, avarlar, rutullar, ingiloyların bir qismi), digər qismi xristian dininə (udinlər, ingiloyların qalan hissəsi) mənsubdur. Onların doğum adətlərində, toy və dəfn mərasimlərində, dini bayramlarında olduqca maraqlı ayinlər icra edilir. Bu ayinlərlə bağlı xalq inanclarının dərin tarixi kökləri vardır. Uzun əsrlər bir arada yaşayan bu etnik qrupların inanclarında və bu inanclarla bağlı icra etdikləri ayinlərdə oxşar və fərqli cəhətlər mövcuddur. Müxtəlif dinlərin tə'siri bu xalqların inanclarında özünü göstərir. Məsələn, azərbaycanlıların milli bayramı olan Novruz bayramında səməni göyərdilməsi, yumurta boyadılması, tonqal qalayıb üstündən hoppanmaq və s. kimi adətləri Şəki-Zaqatala bölgəsində yaşayan avarlar, saxurlar, rutullar azərbaycanlılardan götürmüslər. Onların ulu əcdadları Novruzu bayram kimi keçirməmişlər. Qeyd etmək lazımdır ki, hal-hazırda Dağıstanda yaşayan avar və səxurlarda Novruz bayramının keçirilməsi adəti yoxdur. Şəki-Zaqatala bölgəsində yaşayan ingiloyların xristian qismi Novruzu keçirməsələr də, müsəlman ingiloylar Novruzu yeni il bayramı kimi qeyd edirlər. Bölgədə apardığımız çöl tədqiqatları zamanı mə'lum olmuşdur ki, Şəki-Zaqatala bölgəsində yaşayan ingiloylar keçmişdə vaxtaşırı bir dağın və ya təpənin başına toplaşub tonqal qalayıb və ətrafında əl-ələ verib oynayırdılar. Bu adət, ehtimal ki, onların keçmişdə atəşpərəst olduğunu göstərir. Bölgədə yaşayan udinlər də yazın gəlişini bayram edir, azərbaycanlılar kimi onlarda Novruz bayramında odun üstündən hoppanırlar. Bu adətin mənasını köhnə ildən qalma azar-bezəri, xəstəlikləri odun məhv etməsinə inam təşkil edir. Ümumiyyətlə, tonqalın üstündən hoppanmaqla bağlı mərasimin kökü çox qədimə, islam dinindən əvvəlki dövrlə gedib çıxır. Bu sahədə aparılan tədqiqatlardan mə'lum olur ki, həmin mərasim həttətə atəşpərəstlikdən öncə mövcud olmuşdur. Tədqiqatçıların fikrincə atəşpərəstlər oda and iştir, onun başına dolanırdılar, lakin odun üstündən tullanırdılar.¹

Odun üstündən tullanmaq adəti atəşpərəstlikdən də qədim dövrlərə gedib çıxır. Belə ki, Azərbaycanın qədim sakinləri odun azar-bezəri yandıran qüvvə olduğuna inanaraq odun üstündən tullanırdılar.

Şəki-Zaqatala bölgəsində yaşayan azərbaycanlılar və digər milli azlıqlar toy mərasimi ilə bağlı bir sıra maraqlı ayinlər icra edirlər. Belə ayinlərin və ovsunların icrası yalnız bir məqsədə - nigahın uğurlu olmasının tə'min edilməsinə yönəldilir. Məsələn, bölgədə yaşayan azərbaycanlılar arasında belə bir adət vardır, gəlinin gəldiyi ev ruzulu olsun deyə onu bəy evinin qarşısında saxlayırdılar. Qaynana gəlinin başı

¹ Bax. Q. Cavadov, R. Hüseynov. Uidlər. Bakı 1999, s. 168, 130.

DOKÜmantasyon MERKEZİ

Dagistan
REVUE DU MONDE
MUSULMAN

DÉCEMBRE 1923.

VOLUME LVI.

PREMIÈRE PARTIE

1
Les Causes politiques de l'islamisation en Russie.

PARIS
EDITIONS ERNEST LEROUX

28, RUE BONAPARTE (VIe)

KRAUS REPRINT

Nendeln/Liechtenstein

1974

70

14. **Turan**, 20 Eylül 1994, in FBIS-SOV, #94-183 (21 Eylül 1994), s. 81.
15. **Turan**, 21 Eylül 1994, in FBIS-SOV, #94-184 (22 Eylül 1994), s. 67-68.
16. Bess Brown, "Russia Refuses to Recognize Caspian Oil Deal", **RFE/RL Daily Report** (No. 180, 21 Eylül 1994).
17. **Interfax**, 10 Ekim 1994, in FBIS-SOV, #94-196 (11 Ekim 1994), s. 18.
18. Aidyn Mekhtiyev, "Chemomyrdin Has No Complaints Against 'Contract of the Century'", **Current Digest of the Post-Soviet Press** (Vol. 46, No. 41, 9 Kasım 1994), s. 26.
19. Sanobar Shermatova, "Oil Fuels Russia's Caspian Cold War", **Moscow News** (No. 42, 21-27 Ekim 1994), s. 4.
20. Elizabeth Fuller, "Azerbaijan's Parliament Ratifies Oil Deal", **RFE/RL Daily Report** (No. 218, 17 Kasım 1994).
21. Bess Brown, "Top Officials Assassinated in Azerbaijan", **RFE/RL Daily Report** (No. 187, 30 Eylül 1994).
22. Elizabeth Fuller, "Azerbaijan's Prime Minister Dismissed", **RFE/RL Daily Report** (No. 191, 7 Ekim 1994).
23. Quoted in Chris Bird, "Rebels Reject Talks as Blast Rocks Baku", **Moscow Tribune** (5 Ekim 1994), s. 2.
24. Ekim 1994 olaylarının gerçek bir tekrar, 13 Mart 1995'te bir kaçakçılık olayına karışıkta sona özel polis birlüklerinin Azeri yetkililerine karşı silahlı bir ayaklanması başlamıştı. Bakü'deki sekiz saatlik kanlı çatışma ayaklanması bir çok kişinin yaşamını pahasına sona erirdi. Aliyev eski Başkan Mutallibov ve eski Başbakan Suret Hüseyinov'u esas kişiktiler olarak gösterdi. Her ikisi de sonrasında Rusya'ya kaçmıştır ve Moskova'yla yakın ilişki içinde oldukları zannedilmektedir. **Azerbaijan Radio Televiziyesi Television Network**, 16 March 1995, in FBIS-SOV, #95-052 (17 March 1995), s. 90.
25. **Turkish Daily News**, 2 Şubat 1995, in FBIS-WEU, #95-025 (7 Şubat 1995), s. 28.
26. **Moskovskiye Novosti**, 10-17 Aralık 1995, in FBIS-SOV, #95-003-S (4 Ocak 1996), s. 23.
27. **Interfax**, 24 Ocak 1996, in FBIS-SOV, #96-017 (25 Ocak 1996), s. 1.
28. Quoted by **ITAS-TASS**, 10 Kasım 1995, in FBIS-SOV, #95-218 (13 Kasım 1995), s. 74.
29. **ITAR-TASS**, 1 Ekim 1995, in FBIS-SOV, #95-190 (2 Ekim 1995), s. 71.
30. **ITAR-TASS**, 3 Ekim 1995, in FBIS-SOV, #95-192 (4 Ekim 1995), s. 56.
31. Blushan Bahree and Anne Reisenberg, "Russia Wins the First Round in Battle to Control Oil Flowing From Caspian", **Wall Street Journal** (9 Ekim 1995), s. A8.
32. "Caspian Watch #2: The Great Game is On -- Will the Republicans in Congress Play?", **Center for Security Policy Decision Brief**, (No. 95-D 87, 1 Kasım 1995).
33. Kelly Couturier, "Discord Between Russia, Turkey Growing", **Washington Post** (4 Aralık 1994), s. A44.
34. Zerkalo, 17 Kasım 1995, in FBIS-SOV, #95-232-S (4 Aralık 1995), s. 1.
35. David Nissman, "Kurds, Russians, and the Pipeline", **Eurasian Studies** (Vol. 2, No. 1, Spring 1995), s. 34.
36. Quoted by **ITAR-TASS World Service**, 2 Kasım 1995, in FBIS-SOV, #95-213 (3 Kasım 1995), s. 19.
37. **Delovoy Mir**, 18 Ocak 1996, in FBIS-SOV, #96-013 (19 Ocak 1996), s. 70.
38. **ITAR-TASS World Service**, 15 Şubat 1996, in FBIS-SOV, #96-032 (15 Şubat 1996), s. 11.
39. **Nezavisimaya Gazeta**, 10 Ocak 1996, in FBIS-SOV, #96-008 (11 Ocak 1996), s. 54.

İslamiyetin Kuzey Kafkasya'daki Etnik Milliyetçilik Üzerindeki Etkisi: Çeçenistan ve Dağıstan'ın Durumu

Bruno de CORDIER

Başlarına üzerinde Kur'an'dan alınan ayetler yazılı yeşil bantlar takan Çeçen savaşçılar, güçlerini Kur'an'dan alıyorlar ve kendilerini "İslami intihar mangası" olarak tanıtırılar. Rus askerleri ise Çeçen direnişcilere "mütahit" diyorlar... Çeçenistan'daki savaş ile Bujonovsk ve Kızıl'da alınan rehineler sık sık 1979'da meydana gelen İran ve Afganistan olaylarını çağrıştırıyor. Ancak bu kez mekan Doğu Avrupa sınırlarıdır. Acaba İslamiyet, İslam dünyasının bu uzak bölgesindeki milliyetçilik akımını ne ölçüde etkilemektedir?

KUZEY KAFKASYA CEPHESİNDE İSLAMİYET

Kuzey Kafkasya, gezegenin tümü gözönünde bulundurulduğunda en karmaşık etnik yapıya sahip bölgelerden biridir. Bölgede, otonom cumhuriyetlerle birlikte, Rusya Federasyonu'nun güney bölümünü de yer almaktadır. Bunlar doğudan batıya şöyledir sıralanmaktadır: Dağıstan, Çeçen-İnguş, Kuzey Osetya, Kabardey-Balkar, Karaçay, Çerkes ve Adigey. Bunlar özerk cumhuriyetler olup, birlikte birkaç düzine etnik grup (1) oluşturmaktadırlar. Ancak İslamiyet gözönünde bulundurulduğunda, Çeçenistan ve Dağıstan aralarında en önemli olanlarıdır. Bölgenin tamamında en yüksek nüfusa sahip olmanın yanında, bu cumhuriyetlerin bulunduğu bölgeler İslamiyet savaşının en büyük savunucusu olmuş ve hem Çarlar hem de Sovyetler'e karşı olağanüstü direniş sergilemişlerdir. Bu tarihi yapı, bölgede İslamiyet'in bugünkü rolünü açıklaması sebebiyle büyük önem taşımaktadır.

Acaba Çeçenistan ve Dağıstan'ın tarihinde bağımsızlık tecrübesi yaşamış mıdır? Eğer kendimizi kelimenin modern anlamıyla sınırlarsak (belirli sınırları, ulusal bayrağı, kendi para birimi ve ordusu, damgası, vb. gibi unsurlarıyla bağımsız bir devlet), tarihte böyle bir bağımsızlık örneği yoktur. Bugünkü cumhuriyetler yalnızca Sovyet kökenli oluşumlar olup, belli bir süre önce mevcut

* Uluslararası ilişkiler konusundaki çalışan Bruno de Corder (1967) Belçika'daki Gent Üniversitesi'nde araştırma görevlisiydi. Kendisi halen bir gazeteci olarak farklı Belçika gazete ve dergilerinde Batı ve Orta Asya'daki gelişmelerde ilişkin çalışmalar yapıyor.

175139

HISTORY OF ISLAM

(Classical Period 1206–1900 C.E.)

25 TEM 2008

Volume II

MADDE İÇİNDEN DÜZLEŞTİRİLDİ
SONRA GELLEN DOKUMAN

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi
Dem. No: 175139
Tas. No: 257-9 HAS. H

PROF. MASUDUL HASAN

Islamic Publications (Pvt.) Ltd.

13-E, Shah Alam Market, Lahore - Pakistan

1988

Daghestan

181

Daghestan

16th-19th centuries

Russia's southward march

Russia began its march to the south in the sixteenth century. Once the mighty golden Horde Khanate disintegrated, and was split up into a number of smaller states, Russia annexed these states one by one. The Russians annexed the Muslim state of Razan in 1552 C.E. They annexed the state of Astra Khan four years later in 1556 C.E. Towards the close of the eighteenth century the remaining state of Crimea was also annexed. That was the end of the Golden Horde Khanate and its succession states. With the annexation of these states, Russia once a small state centred around the Duchy of Moscow became a powerful state. As a result of the occupation of the territories which once belonged to the Golden Horde Khanate or its succession states, Russia became the neighbour of Turkey or Persia and Turkey fought between themselves, and Russia decided to take advantage of this hostility between Persia and Turkey and further extend its territories.

Daghestan

Daghestan, a mountainous country traversed by the Caucasus range is a land of scenic beauty. The people accepted Islam in the early career of Islam. Its women enjoy reputation for their beauty. In the world literature, many legends are the subject of the fairies of Caucasus. In the course of history this area was sometimes a part of Persia and sometimes that of Turkey. When the Safawids grew to power, they conquered Daghestan which became a part of Persia. When the Safavid rule disintegrated Daghestan was conquered by Turkey. Later, Russia wrested this area from the Ottoman Turks. When Nadir Shah came to power in Persia, Nadir Shah reconquered

References :

1. Cambridge History of Islam.
2. History of the Islamic Peoples : Brockelmann.
3. The Royal Hordes : E. D. Philips.
4. A Short History of Russia.

712-713

Annales Academiæ Scientiarum Fennicæ is part of the publishing co-operation between the
Finnish Academy of Science and Letters and the Finnish Society of Science and Letters.

The series Humaniora continues the former ser. B.

Editor:
Professor Heikki Palva
Viheriötie 5
04310 Tuusula
Finland

Associate editor:
Kaj Öhrnberg
Merikasarminkatu 10 B 43
00160 Helsinki
Finland

Copyright:
2006 Academia Scientiarum Fennica

Cover:
Juha Markula

Distributor
Bookstore Tiedekirja
Kirkkokatu 14, 00170 Helsinki
Finland
Tel. +358-9-635 177
Fax + 358-9-635 017
Email: tiedekirja@tsv.fi

ISSN: 1239-6982
ISBN: 951-41-0945-7

173205
SUOMALAISEN TIEDEAKATEMIAN TOIMITUKSIA
HUMANIORA 330
ANNALES ACADEMIÆ SCIENTIARUM FENNICÆ

Daghestan

DAGHESTAN AND THE WORLD OF ISLAM

EDITED BY
MOSHE GAMMER AND DAVID J. WASSERSTEIN

Türkiye Diyanet Vakfı
İslâm Araştırmaları Merkezi
Kütüphanesi
İslâm Araştırmaları Merkezi
Kütüphanesi

Dem. No: 173205

Tas. No: 947-9

DAG.W

Caucasian Review, v. 10, 1960, Minsh, s. 36-38

- Karachay Balkarlar
- Dagistán
- Osseter

The Fortieth Anniversary of the Sovietization of Daghestan, Kabardino-Balkaria, and North Ossetia

R. TAKOEV

March 1960 marked the fortieth anniversary of the establishment of Soviet power in the Daghestani, Kabardino-Balkar, and the North Ossetian ASSR's.

As the Soviet press reports, Daghestan now has 1,535 schools, 4 colleges and 26 special high schools, a branch of the Academy of Sciences of the USSR with three research institutes, about 1,200 libraries, agricultural clubs, and reading rooms, 56 urban and raion houses of culture, 4 national theaters, the ensemble of song and dance of the peoples of Daghestan and of the national dance *Lezginka*, 6 museums, more than 400 cinema units, 57 newspapers and journals in all the languages of the peoples of Daghestan, 6,000 doctors and medical personnel, more than 10,000 specialists with higher education and 20,000 with special high school education, and about 300 postgraduate researchers and holders of doctorates. The names of many Daghestani scholars, doctors of medicine, performers, composers, writers and poets are well-known far beyond the boundaries of Daghestan. The country has a large number of engineers, technicians, and other specialists.

Kabardinian-Balkar ASSR has numerous factories and plants, including large heavy industrial undertakings: it is known for mining, metallurgy, engineering, instrument manufacture, and for its tourist and mountaineering facilities. It has a theater with three companies — Kabardinian, Balkar, and Russian, a state philharmonic orchestra, a song and dance ensemble, a television center, a state university in Naldzik, several research institutes and museums. More than 8,000 specialists with college and high school qualifications are employed in industry and agriculture, and in cultural institutions. More than 10,000 students attend the Kabardinian-Balkar university and special high schools. General schools are attended by more than 70,000 pupils and have almost 4,000 teachers. Numerous periodical and academic material are published.

Very much the same was said about the achievements of the North Ossetian ASSR in the Soviet Press. In describing the history of Soviet rule in Daghestan, and in the Kabardinian-Balkar and the North Ossetian ASSRs, emphasis is placed on the colossal successes in the industrialization of the country and the development of its economy and culture. It is known that, as in all parts of the Soviet Union, some successes have been achieved in these national republics. The price at which these "successes" were attained is indicated by reports appearing in the periodical press in the North Caucasus during 1929-60.

In Daghestan and Kabardinian-Balkaria the local authorities persecuted the mullahs and sheikhs, and accused them of anti-Soviet propaganda. Among those arrested were Ali-khadzhi Akushinsky, Guzun Abdurakhman, and Mahomed Said Ashuryalev.

D 3085

— All individual farmers had to hand their property over to the kolkhozes and become kolkhozniks.

— The Daghestani supreme court sentenced the Ishrina brothers, Harshim and Mualim to death. Ramazan Osman-oglu, Yakhtona Velata, Karabek Ibragim, Khalil-oglu, and Yakub Mirza-oglu were accused of counterrevolution and sentenced to various terms of deprivation of freedom.

— On July 13, 1929, in Petrovsk, the Daghestani Oblast Party Committee denounced local nationalism.

— The Oblast Party Committee in Ossetia resolved to adopt a stringent approach to the promotion of local mountaineers to responsible posts lest the local apparatus should be "obstructed" by "narrow-minded" chauvinistic elements.

— Ex-general Fidarov of Ossetia, Sheikh Omar-Efendi, and Prince Murzaev of Daghestan were arrested as enemies of the Soviet regime.

— Kalmykov Betal, the head of the government of Kabardinian-Balkaria, was accused, together with his Party officials of "distorting" the class line, of "mutual contracts," and of "attempting to conduct everything on his own without outside interference."

— In connection with the collectivization and industrialization of the country, an unprecedented reign of terror occurred in the oblasts and republics of the North Caucasus. Revolutionary movements for the defense of the population increased in Daghestan, Kabardinian-Balkaria, and North Ossetia.

— In Petrovsk, Daghestan, the city soviet turned one of the churches into a club for the local GPU. Atheists removed the crosses and destroyed the fences in the Christian cemeteries.

— At Temir-Khan-Shura in Daghestan the local authorities closed a number of wealthy mosques. The carpets in the mosques were requisitioned.

— People in the Republic of the North Caucasus stopped sending their children to school because of the antireligious propaganda conducted in the schools.

— The newspaper *Krasny Daghestan* reported that eleven secretaries of raion Party committees were expelled from the Party and brought to trial. They were accused of disrupting collectivization and industrialization of the country and of collaborating with class enemies.

— In Petrovsk all the engineering and technical personnel engaged on the construction of the Solu-Chubutinsky canal on the river Terek, were arrested. They were accused of counterrevolutionary activity and sabotage.

— In his proclamation, Mukhtar Beka, the leader of the revolutionaries in Kuban, Karachai, Kabardinian-Balkaria, and Ossetia said: "We want neither Tsarist nor Communist rule. We wish to be free and manage our own country." Because of this, terror in the North Caucasus was intensified. Thus, in Ossetia about 200 people were arrested. Arrests also took place in Kabardinian-Balkaria, Daghestan, and in other republics and oblasts.

— The North Caucasian Communist historians Gatuev, Oshaev, Alborov, Eshba, Khaikhai, Takho-Godi, Samursky (Efendiev), Yandarov and others were accused of opportunism and their works were confiscated and banned.

— The chairman of the Council of People's Commissars of the Daghestani ASSR, D. Korkmasov, was removed from his post for not "coping" with his duties.

— During the starvation in the North Caucasus, the partisan movement increased at an unprecedented rate. (*Gortsy Kavkaza*, Paris, 1929-39, Nos. 4-40).

— In April 1935, in Daghestan, Abdul Dzhelal Kerimov, Mirzakhan and Kerim Amirarslanov, Nasrulla Mirzakhanov, Kemalutdin Khamza, Dzhemalutdin Ibragimov, Abdulla Isakov, and others were accused of organizing propaganda against the kolkhozes and were sentenced to death by the supreme court.

— In the Kabardinian-Balkar ASSR, Afanov, head of the education department, was accused of "bourgeois nationalism."

— In Daghestan, Mahomed Iskhakov and Emanuil Emanuilov were arrested as "bourgeois nationalists" (*Severny Kavkaz*, Warsaw, 1934-38, Nos. 13-56).

Kitabın Adı : Hicretteki Dağıstan

Kitabın Yazarı : Cafer Barlas

Kapak Tasarım : Bülent Erguvan

Mizanpaj : Necla Tunçman

Baskı ve Cilt : Bayrak Yayıncılık Matbaacılık
Davutpaşa Cad. No:14/2
Topkapı/İstanbul
0 212 493 11 06

ISBN NO : 978-605-61366-1-0

İletişim Adresleri : Cafer Barlas / Sahil Mah. Kumsal Cd.
No: 20 / 4 Çiftlikköy – Yalova
Cafer Barlas / P. K. 85 Yalova
Cep: 0537 672 28 74

Tel. : (0226) 352 75 96 – 814 25 20-21/ 1242

e-posta : caferbarlas@hotmail.com

Dağıstan Yayınları Cafer Barlas'a aittir.

Yalova – 2010

BU KİTAP'ı oluşturan yazılar, resimlerin yayın hakkı tarafına aittir.
Değerlendirme amacıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yazarın yazılı izni olmadan, hiçbir surette alınamaz, çoğaltılamaz, çevirisini yapılamaz,
radio, TV'lere okunamaz, kaset ve CD'lere aktarılacak, internet
dosyası açılamaz.

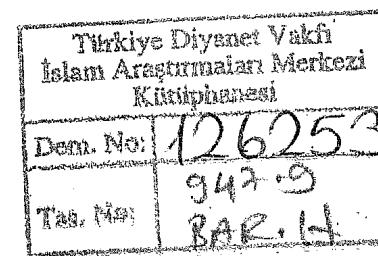
MADETE YAYINLARI İADİ
SONDA OĞUZ TURAN MÜSTAKİBİ

26253

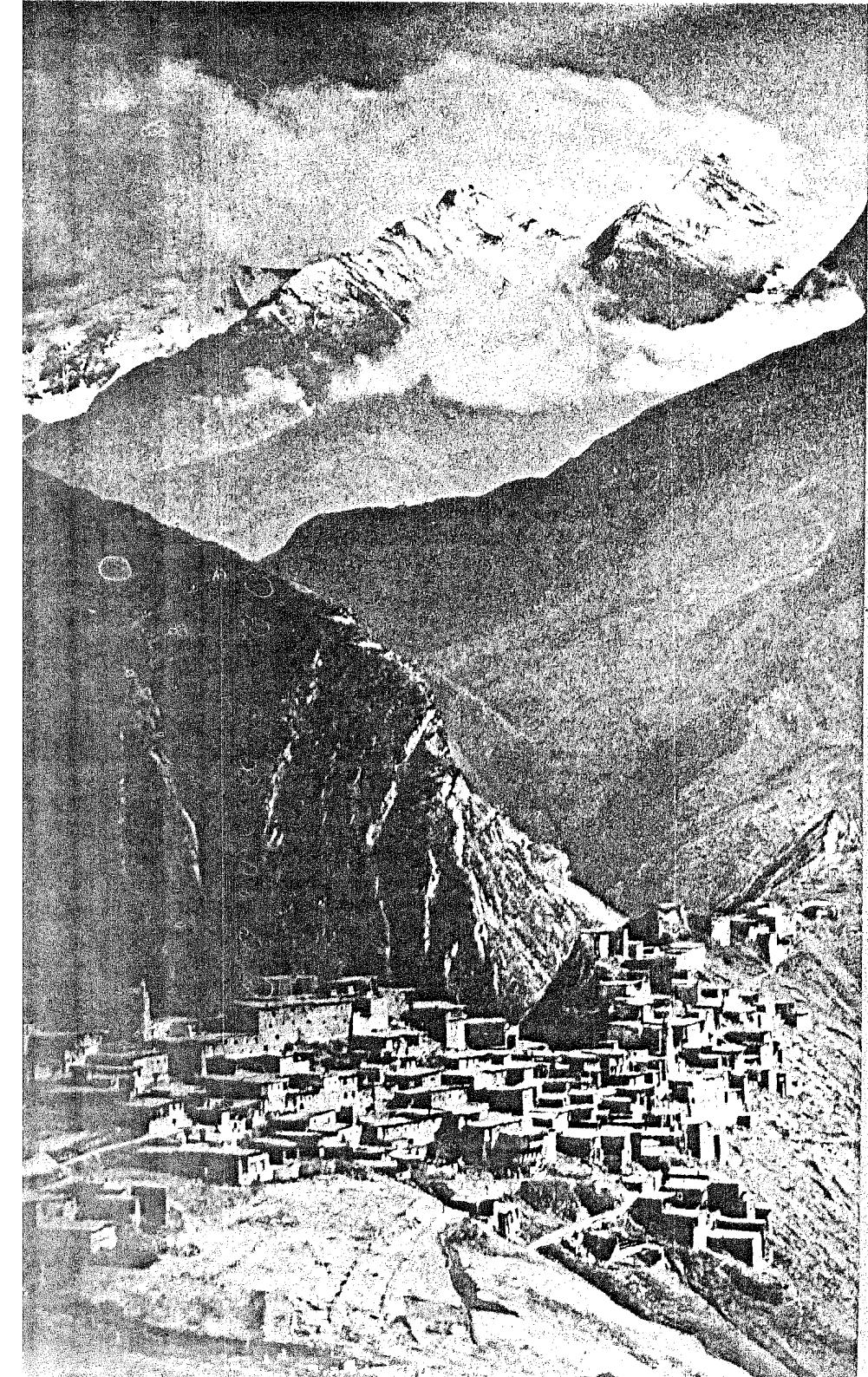
10/7 EYLÜL 2010

HİCRETTEKİ DAĞISTAN

**Hazırlayan
Cafer Barlas**

Dağıstan Yayınları

THE
NORTH
CAUCASUS
BARRIER

* Dağıstan

*The Russian Advance towards
the Muslim World*

MABDE UZMANLIK
SONRA DAĞISTAN DOKUMAN

06 MART 1995

ABDURAHMAN AVTORKHANOV

MARIE BENNIGSEN BROXUP *editor*

FANNY E. B. BRYAN

MOSHE GAMMER

PAUL B. HENZE

CHANTAL LEMERCIER-QUELQUEJAY

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Demirbaş No:	30002
Tasrif No:	947.9 AVT. N

HURST & COMPANY, LONDON

1992

M. A. Daniyalov

SOVIET
DAGHESTAN
IN FOREIGN
HISTORIOGRAPHY

MADDİ KİTAPLAK İŞLEM
SONRA GÖLEN DOKÜMAN

21 MAYIS 2003

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	F1565
Tas. No:	947.3 DAH. S

“Nauka” Publishing House
Central Department of Oriental Literature
Moscow 1982

و «تركي». وهذا فإن المراكز التقليدية لنشر الاسلام في داغستان في القرن التاسع وحتى الرابع عشر، من جملتها آخني وكوموخ وتخارور (مناطق سكن اللزكين واللاكين) قد فقدت مكانتها. والغريب أن اللزكين واللاكين والتسافوريين كانوا أول الأقوام التي آمنت بالاسلام في الفترة من القرن الثامن وحتى الحادي عشر، وهذه النقطة مهمة في «دراسة» تأريخ الاسلام هناك وبديهي هناك علاقة وثيقة بين ذلك والمستوى التعليمي عند الاشخاص، فاللاكين واللزكين والتسافوريون يفوق عدد المتعلمين عندهم (مستويات عالية ومتعددة) علىسائر القوميات الداغستانية بمعدل $1/4 - 1/8$. ولربما تكون هناك عوامل أخرى مؤثرة في هذا الميدان، منها ميزان الحظر والذي لا نجد له تأثيراً مباشراً هنا. ويكتمل الاختلاف بين الأقوام من ناحية «نفوذ الاسلام» بينهم مع الاختلاف والتباين داخل القوميات نفسها، في المناطق التي يسكنها الاوريون والداركينيون والكوميكينون هناك اختلافات داخلية كثيرة.

احياء الاسلام في داغستان وتسويقه مع بروستريكا غورباتشوف، شعر المسلمين في داغستان - ولأول مرة - يقدر من الحرية التي منحت لهم من السلطات العليا في أوائل سنة ١٩٨٩. وعلى مدى بضعة أشهر من ذلك التأريخ استطاع المسلمين في داغستان من إعادة إعمار

٤٪ منهم مسلمون شيعة (أغلبهم من الأذريين)، ولكن الأغلبية المطلقة هي من أهل السنة ومن أتباع المذهب الشافعي. ومن الصعب جداً إحصاء الملتزمين دينياً من الداغستانيين، فالإحصاءات الموجودة غير علمية وغير وثيقة. وعلى أساس الاستفتاءات المستقلة والمحدودة فإن أكثر من ٥٠٪ من الداغستانيين يمكن أن يكونوا أعضاء في مؤسسة دينية، والطابع العام للانتماء لمؤسسة دينية هو الالتزام بالأحكام الاسلامية.

للإسلام موقع قوي خاصه في القرى التي يسكنها في الأغلب الداركينيون والأواريون والى حدّ الكوميكينون. ويكشف توزيع المساجد بين القرى والنواحي ان معدل رواج الاسلام في القرى التي يقطنها الداركينيون والأواريون (ما يقرب ٦٥ - ٧٠٪ من سكان القرى) هو ١/٥ - ٢ - مرّة أكثر من المناطق التي يسكنها الكوميكينون، وبمعدل ٣ - ٥ أكثر من المناطق المسكونة من قبل التباسارانيين واللاكينيين واللزكينين وبقي القوميات الداغستانية.

وعلى سبيل المثال هناك في «كوبدن»، التي يسكنها أكثر من (١٠) ألف شخص من الداركينيين، (٢٥) مسجداً، في حين انه لا يوجد في «آخني»، الحي الذي يسكنه (١٠) ألف لزكي، سوى مسجد واحد ! كما ان تغلغل ونفوذ الاسلام كبير في المراكز التقليدية ذات الثقافة العربية والاسلامية مثل: «آكوش» و «كوبدن» و «سوكراتل» و «كودالي».

١٤ AGUSTOS 1996

الاسلام والسياسة في داغستان

الدكتور دنكا خالدوف*

تعريب: امين محمد

للإسلام في داغستان مكانة قوية من الناحية التقليدية . وقد أشار عدد كبير من الباحثين ، منهم «كراجوكو فسكي» في القرن التاسع عشر وبداية القرن العشرين ، إلى مكانة داغستان الفريدة، باعتبارها «مهد الاسلام في جميع مناطق شمال القفقاز». ومن الطبيعي ان لا يمر حكم البلاشفة الذي استمر (٧٠) سنة في داغستان دون تأثير ، فقد أدت الجهود الشيوعية في محاربة الاسلام ، إلى قطع العلاقة المعنوية بين آلاف المواطنين الداغستانيين مع أسلafهم ، فخرج العديد من الشعوب الداغستانية، خاصة اللزكية واللاكية الناباسرانية، من (نور) الاسلام

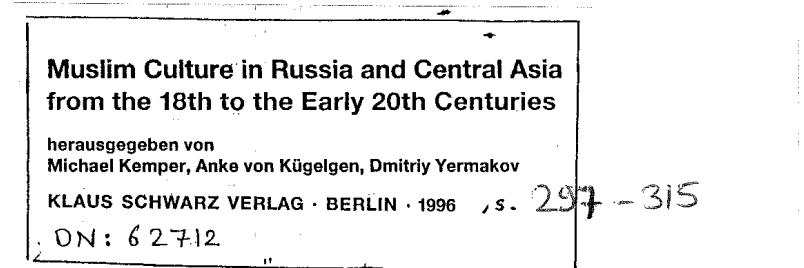
في بداية القرن العشرين كان يعد بالآلاف، موزعين على عشرات المدارس الاسلامية ومئات الكتاتيب. وحسب احصائيات سنة ١٩٨٩ بلغ سكان داغستان أكثر من $1/8$ مليون شخص ، $\% ٨٥$ منهم مسلمون حسب البطاقة الشخصية^١. وهناك داغستان سوى (٢٧) مسجداً، في حين أن عددها كان حتى أوائل القرن العشرين يقارب الـ (٨٠٠) مسجد ولا يتعدى عدد الاشخاص الذين يدرسون العربية والعلوم الاسلامية ربما العشرات، في حين ان عددهم

* باحث اسلامي من الفقار

Conclusion

The autobiographical notes of the Crimean Tatar prince Sa'īd Gerey Sultān convey a certain, sometimes even lively, picture of the scholarly and spiritual life in the Crimean Tatar khanate in the middle of the 18th century. 44 scholars and shaykhs are depicted in separate biographical notices, while information about another good dozen is provided within the context of the biographical material. The author deals with two groups of persons: On the one hand, he mentions the *qādīs* and *müftīs* who were newly appointed to the various posts available within the learned hierarchy at the accession to the throne of Halīm Gerey Xān. On the other hand, Sa'īd Gerey acquaints us with personalities whose achievements and interests he deemed worth mentioning.

The prince had spent most of his life on one of the estates the Gerey dynasty possessed in the Ottoman province of Rumili, probably in Yanbolu (Yambol, eastern Bulgaria). His judgements reflect an Ottoman traditional education and Ottoman values. This explains his sometimes condescending remarks when referring to scholars of the Nogay tribes. Nevertheless, Sa'īd Gerey has left us a remarkably balanced record, thus contributing to our still limited source basis on what we might too readily call Islam in the periphery.

MADDE VAYNAZİNTAN
SONRA ZİYERİ DAKİYAN
09 HAZİRAN 1989

SAMMLUNGEN ARABISCHER HANDSCHRIFTEN IN DAGESTAN

von

Amri R. ŠIXSAIDOV, Machatschkala

Die Epoche der arabischen Handschriften umfaßt den Zeitraum von ihrer Entstehung im 7. Jahrhundert bis zum Beginn des Buchdrucks im 19. Jahrhundert.¹ Eine logische Folge der Entwicklung der Schriftkultur war die Einrichtung von Handschriftensammlungen, privaten Buchkollektionen und Büchersammlungen in den Moscheen. In der zweiten Hälfte des 8. Jahrhunderts wurde die Bibliothek der arabischen Kalifen gegründet, die "zum Archetyp aller höfischen und öffentlichen Bibliotheken wurde, die von muslimischen Herrschern, Feudalherren und Gelehrten eingerichtet wurden".² Im 8. und besonders im 9. Jahrhundert verbreiteten sich Handschriften aus den zentralen Gebieten des Kalifats auch in den entfernten Provinzen, und es entstanden arabische Handschriftensammlungen in den Städten Irans, Mittelasiens, des Transkaukasus, Nordafrikas und Spaniens.³

Wie entwickelte sich das Buchwesen in Dagestan? Die Ausbreitung der arabischen Sprache und der arabischen Buchkultur sowie die Entstehung einer eigenen Buch- und Literaturtradition gehören zu den Problemen, die faktisch bisher nur angeschnitten, aber noch nicht in ausreichendem Maße untersucht worden sind. Die chronologische, thematische und inhaltliche Charakteristik der reichen Buchproduktion und ihrer Traditionen liegt noch vor uns, obwohl in diesem Bereich bereits einige beachtliche Fortschritte zu beobachten sind.⁴

Wir haben bislang nur eine verschwommene Vorstellung davon, wie sich das arabische Buchwesen in Dagestan verbreitete und wie sich die eigene dagestanischen Buchtradition entwickelte. Theoretisch müßten bereits vom 8. bis zum 10. Jahrhundert arabische Bücher in Dagestan im Umlauf gewesen

¹ A. B. Xalidov, "Rukopisnaya kniga v arabskoy kul'ture", in: *Rukopisnaya kniga v kul'ture narodov Vostoka*, kniga 1, Moskau 1987, S. 241.

² Idem, *Arabskie rukopisi i arabskaya rukopisnaya tradiciya*, Moskau 1985, S. 181-183.

³ *Ibid.*, S. 181-183.

⁴ Hier sind insbesondere die Arbeiten von M.A. Kazembek, I.Yu. Kračkovskiy, V. F. Minorskiy und M.-S. Saidov gemeint.

Tahran, s. 129-145

اسلام و سیاست در داغستان

دنگا خالدوف

مسلمانان داغستان در امور سیاسی و اجتماعی جامعه شرکت می‌کنند. نزدیک به ۳۰ درصد از انتخاب‌کنندگان به رهبران احزاب اسلامی رأی داده‌اند. تجربه معین همکاری نیروهای ملی-دموکراتیک داغستان با جنبش اسلامی وجود دارد. دورنمای این همکاری کاملاً واقع‌بینانه است. بخش عمده رهبران سیاسی اسلامی خواهان ضمانت حمایت دولتی از مذهب و هر چیزی که موجب سالم‌سازی اخلاقی و معنوی جامعه می‌شود، می‌باشد. از دیدگاه نویسنده، تبلیغات ضداسلامی و تشید هیستری بر علیه مسلمانان، در واقع سیاستی است که قدرتمندان غرب و رژیم صهیونیستی که از اسلام ترسیده‌اند و فهمیدنکه اسلام و سیستم حقوقی اسلامی با الگوی غربی و دموکراسی دروغین و شیره زندگی سرمایه‌داری سازگار نیست، سفارش آن را می‌دهند. غرب وقتی که با پدیده گرویدن دههازار شهروند کشورهای غربی به اسلام روپرورد می‌شود روحیه تجاوزکارانه خود را بروز می‌دهد.

ضایعات تاریخی و عصر حاضر

اسلام به طور سنتی در داغستان مواضع مستحکمی دارد. محققان از جمله کراچکوفسکی در قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم به جایگاه منحصر به فرد داغستان به عنوان «مهد اسلام در سراسر شمال شرق فرقان» اشاره می‌کردند. البته، فرمانروایی بلشویکها طی ۷۰ سال اخیر برای داغستان بی‌تأثیر نبود. مبارزه ضداسلامی کمونیستها هزاران شهروند داغستان را از ریشه‌های معنوی و اخلاقی اجدادشان جدا کرده است. بخش قابل توجه خلقهای داغستان، بویژه لزگی‌ها،

۲۸. برای برخی نقطه‌نظرها در این مورد و نکات مرتبط، به تفسیر اولگاروسنیسکی در سکوگدینا (امروز)، ۱۰ مارس ۱۹۹۲، ص ۹ نگاه کنید.

۲۹. در این مورد و موارد مرتبط به المکویسیت و یکن «صادرات اسلحه»، ص ۱۴ نگاه کنید.

۳۰. نزاویسیما یا گازتا، ۱۹ فوریه ۱۹۹۲، ص ۱.۲

۳۱. پیشین.

۳۲. براساس گفته معاون کمیته روابط اقتصادی خارجی، ولادیمیر شیباف، مصاحبه او را نیز بینید، ۱۹ فوریه ۱۹۹۲، ص ۲. ۳۳. ایروپستا، ۲۲ فوریه ۱۹۹۲، ص ۱.۲

۳۴. پیتر برینگل و پاول فل گنگور، ایندیندنت، ۱۳ فوریه ۱۹۹۲، ۱۹ فوریه ۱۹۹۲، ص ۲.

۳۵. اینترفاکس به گزارش از روپرتو رادیو روسیه، ۲۹ فوریه ۱۹۹۲.

۳۶. بنا به گزارشها پیش‌نویس بک قانون نهیه شد، و در آینده نزدیک در شورای عالی مورد توجه قرار می‌گیرد، روسیسکی وستی، ۲۵ فوریه ۱۹۹۳، ص ۳.

۳۷. برای متن فرمان و مواد ضمیمه روسیسکای گازتا، ۱۵ مه ۱۹۹۲، ص ۲ را بینید.

۳۸. این فهرست اعضا که در روسیسکی وستی ۲۵ فوریه ۱۹۹۳ منتشر شد، کاملاً جدید است. فرمان اصلی یلتینین در مورد ریاست این کمیسیون معلوم نشد. مقاله فل گنگور در ۱۱ زانویه ۱۹۹۲ افراد کاملاً متفاوت را فهرست کرده بود.

۳۹. ابورون اسکپورت براساس اداره کل مهندسی ساختمان و اسپتس و نشن تختیکا براساس اداره کل فنی ساخت بنا شده است. اداره کل تعامل و همکاری ظاهرآ مجدد نامگذاری نشد. سرگشی کاراگلانوف، والری برایلوسکی و والنتین تروخیموف به عنوان رئیس این سه شرکت معرفی شدند. مصاحبه با پیتر آن را در کراسنیا بازو زدا (ستاره سرخ)، ۲۴ زوئیه ۱۹۹۲، ص ۱ بینید.

۴۰. پیشین، ۲۹ اوت ۱۹۹۲، ص ۱.۲

۴۱. فل گنگور همراه با تعدادی از کادرهای نزاویسیما یا گازتا از آن هنگام برای کار به روزنامه جدید سکوگدینا رفتند.

۴۲. برای بررسی مصاحبه، نزاویسیما یا گازتا، ۲۳ زوئیه ۱۹۹۲، ص ۲ را بینید. برای تشریح فعالیهای کمیته تمرکز، کراسنیا بازو زدا (ستاره سرخ)، ۹ اوریل ۱۹۹۲، ص ۱ و ۳، ۴ اوت ۱۹۹۱، ص ۱ را بینید.

۴۳. این جنجال در مطلبی از فل گنگور در نزاویسیما یا گازتا، ۱۱ زوئیه ۱۹۹۲، ص ۱.۲ چاپ شد.

۴۴. پیشین، ۲۶ اوت ۱۹۹۲، ص ۲، روشن نهیت ایا این معان ساختار تجاری است که قبلاً به آن اشاره شد.

۴۵. کراسنیا بازو زدا (ستاره سرخ)، ۲۹ اوت ۱۹۹۲.

۴۶. مصاحبه با آون در کراسنیا بازو زدا، ۲۴ زوئیه ۱۹۹۲، ص ۱ را بینید. در مورد تغییرات پرستنی در وزارت‌خانه روابط اقتصادی خارجی نیز

۴۷. کراسنوف رئیس اداره کل تکنولوژی (اسپتس و نشن تختیکا) افیلی بود. برای ملاحظه مصاحبه طولانی با وی نزاویسیما یا گازتا

۴۸. ۲۶ اوت ۱۹۹۲، ص ۱ را بینید. براساس یک گزارش غربی اوتیازگی بی.ام. و. می‌راند و در یک آپارتمان شیک در مسکو زندگی می‌کند که با چاقوهای عربی و دیگر بادگارهای مسافرت‌هایش در دوران برزیغه تزیین شده است.

۴۹. مصاحبه کاراگلانوف با چیز دیفن، هفتگی، شماره ۶، ۱۹۹۳، ص ۳۲ را بینید.

۵۰. در پیشین نقل شده، شماره ۷، ص ۴۴، برخی از مقامات دفاعی روسیه مسلمان از این مشکلات آگاهی دارند، کومسومولسکایا پراواودا (پراوادای جوان)، ۱۴ فوریه ۱۹۹۲ را بینید.

۵۱. در مورد فروش اسلحه از سوی روسیه به صرب‌ها و نواحی تحت کنترل صرب‌ها در بوسنی و کرواسی قبل از نزدیکی گزارشانی وجود داشت، هنوز تأیید نشده، ایزو واکور، ۲۸ فوریه ۱۹۹۳، ص ۱ را بینید.

۵۲. تایمز مالی، ۱۶ فوریه ۱۹۹۳ را بینید.

۵۳. برای مثال تفسیر آر. جفری اسمیت را در واشنگتن پست، ۱۵ نوامبر ۱۹۹۲ بینید.

Seyyid Battaloglu
Abdullah

روسیه ده کی تورک جمهوریتاری

VII

داغستان جمهوریتی

- Dagistan

میر غرانی بیاریم معلومات — داغستان اولکه‌ی خزر ده کیرینک غربنده، بو کونک آذربایجان جمهوریتند شهالند واقع اولوب، شهالی تقاسک شرق قسمنده‌کی داغلر مملکتند عبارتدرک «داغستان» اسخی ده بونی آ کدیریبور. عمومیته داغستانک ۱۰ قسمی صارب داغلر ایله طولشدر. ۱۰ قسمی دوزیرلدن عبارت ایسه‌ده، بونلرک ده اک بیویک قسمی ایصسر، باناقق، صولاق و طوزلاق طوبراقلر طونشدر. بونی رقلر ایله تغیر ایدرسه‌ک، شو کی بر حساب ایله قارشیلاشیز: داغستانک مساحه سطحیه‌سی تشکیل ایدن ۴۵۴۳۲ دیستینانک [۱] ۱۵۶۴۰۸۴ دیستینانی باچین قایالردن، ۱۹۸۵۰۰ دیستینانی قامشلقلردن، ۹۴۴۰ دیستینانی باناققدن، ۳۲۱۰۴۵ دیستینانی قوماق محللردن، ۱۰۰۲۷۳۰ دیستینانی مرحالدن، ۷۰۴۰۰۰ دیستینانی چایلقدن، ۱۸۲۸۲۰ دیستینانی اورمانلقدن، ۲۴۴۴۴ دیستینانی باغجه‌لدن عبارت اولوب، آنچق ۴۵۳۲۸۰ دیستینانی اکنچیلک اوپریشلی طوبراقلردر. بونلرک قوراقلغه معروض بر ماھیتند درلر [۲]. داغستان نهرلرینک کافسی خزر ده کیزی حوضه‌سننه منسوبدرلر. صولینی داغلردن آلورلر، اووه‌لره چیقنه‌جه بر چوق قوللره آیریلارق قوملق و طوزلاق

[۱] بر دیستینا ۱,۰۹۲ هکتاره معادلدر.

[۲] بورقلر «افندییوف» ک ۱۸۲۵ سنے سندہ موستاده باصلیمیش اولان «داغستان» آدلی روسيجه رساله‌سندن آلندي.

محصوله‌نم تأمیی؛ فقیر، حاجز و معلول صنعتکارلر اولاد و مائلاینه اعنه صندوقلری تأمیی و بوصورته مستقبلن هر هانکی برسیله مأیوس اولق حسلرینک ازاله‌سی، صنعتکار اولاد و انسالینک مسلکه تأمیله ربطی ... الخ

بو آ کلاندینمز متعدد ماده‌لر و تدبیرلر تصنیف ایدیله‌جک اولورسه ایچلرنده دولته، حکومت محلیه به تعليق ایدمن معاونت و تشکیلات مهمه اولقنه برابر ایشک الگانلی نقطه‌لری مملکتک منورلری ایله کنجلرینه قالیبور. ذاتاً دنیانک هر برینده، الگانی و معارفه زنکین مملکتکلرینده ده هر عارضه‌نک، هر احتیاجک اوکینی آلان زمره هرزمان اک منور اولان اختصاص صاحبازی وطنداشلردر. بونلرک حائز اولدقلری معلومات و علمدن دولایی اوزرلریسته معناً فضله و ظائف و تعهدات و جدائیه یوکانمشدر. بونلرک هیچ بزمان غیرفعال ولاقيه قلاممالی لازم کلیر. آورو پالی بر چفتیجي

البه متفان ده کلدر. زراعته هائی هر هانکی بر مشکلینی مطلقاً بر زراعت هالی یعنی نظریات فنیه‌سی دهرين بر متخصص واسطه‌سیله حل ایده‌ر. خصوصاً خسته‌اقلر، محصولک ضعفی، جنسک بوزولماسی، قوئه‌انباینه‌نک آزماسی باخود اعظمی درجه به ایصال ایدیله‌سی کی مسائلک حل هر چفتیجي به دکل اونده یوزده بربنه نصیب اولسی‌بیدی بوبله قللارزدق. مملکتمزه — حقیق معنایله — داها چفتیجي‌لک کیرمه‌مشدر.

بومصاحبه‌ده یازابیله‌یکمز باخود بیله‌مدیکمز واونو تدبیرلر نه قدار مطالعه و تدبیر وارسه هر علاقه‌دار بر ایکیشیر دانسینی کندی حالینه و وضعیته تعابیق ایده‌رک یکدیکریسته صورار واونی یکرمیسی، الليسی اتفاق ایده‌رک استاتبول اطراف و جوارنه تأسیه قابلیتلی بربرده او لا هیچ ده کلسه کندی احتیاجلری ایچون اوافق استحصلانه باشلاس‌لر بونی یا باجقلرک عددی نسبتنده ایشزلك وبالاصه او صوغوق و ایکرمنج سفالات ده تدریجاً ازینک و افساد ایتدیکی هوای وطندن چکیلمکه باشلار. بومسأله‌ده قیمتی و حرث صاحبی اوچاقلیلرک مطالعه‌لرینی بکلر ز.

علی سعاد

CAUCASUS WORLD
SERIES EDITOR NICHOLAS AWDE

DAGHESTAN TRADITION & SURVIVAL

Other books in the series include:

Georgia: Mountains and Honour *Peter Nasmyth*

The Russian Conquest of the Caucasus *J.F. Baddeley, with a new Preface by Moshe Gammer*
A Bibliography of Articles on Armenian Studies in Western Journals, 1869-1995 *N.V. Nersessian*
Ancient Christianity in the Caucasus (*Iberica Caucasia* vol. 1) *edited by Tamila Mgaloblishvili*

Armenian Sacred and Folk Music *Komitas (Soghomo Soghomonian)*

The Armenian Neume System of Notation *R.A. At'yan*

Armenian Monodic Music *Kb.S. Khushnaryan*

Armenian Perspectives *edited by Nicholas Awde*

Madder Red *Robert Chenciner (forthcoming)*

PEOPLES OF THE CAUCASUS HANDBOOKS

1. The Armenians *edited by Edmund Herzig*

2. The Georgians *edited by Nicholas Awde*

3. The Azerbaijanis *edited by Laura LeCornu*

4. The Chechens *Anna Zelkina*

5. The Abkhazians *edited by George Hewitt*

Forthcoming volumes include: 6. The Circassians 7. The Peoples of Daghestan 8. The Ossetes
9. The Ingush 10. The Turkic Peoples of the Caucasus 11. The Iranian Peoples of the Caucasus
12. The Mountain Jews 13. The Georgian Jews 14. The Laz, Mingrelians and Svans
15. The Ubykh 16. The Displaced Peoples of the Caucasus in Soviet Times
17. The Caucasus in Diaspora 18. The Hemshin 19. The Kalmyks
20. The Cossacks 21. The Ancient Peoples of the Caucasus

CAUCASUS LANGUAGES

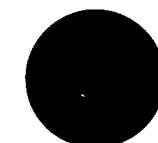
1. Chechen Dictionary and Phrasebook

2. Georgian Dictionary and Phrasebook

3. Armenian Dictionary and Phrasebook *(forthcoming)*

4. Azerbaijani Dictionary and Phrasebook *(forthcoming)*

Robert Chenciner

CURZON
CAUCASUS WORLD

Richmond Surrey 1997

Previous page:

'Djigits' decorate a Daghestani carved wooden spoon box next to the hearth (Quyada village).

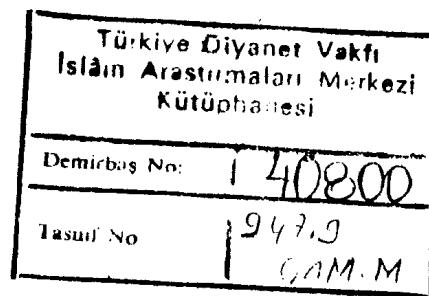
Shamil (*an artist's impression*)

MUSLIM RESISTANCE TO THE TSAR: Shamil and the Conquest of Chechnia and Daghestan

Moshe Gammer
Tel Aviv University

MADDE FAZİLETİ YAPILMIŞ
SÖZÜ İLE İSTİFADƏ EDİLMƏK ÜZÜNTÜYÜZ

03 (EKİM) 1996

FRANK CASS
London - 1996

A. Kemas Ktp.

Roger Caratini dictionnaire

des nationalités et des minorités de l'ex-U.R.S.S.

PARIS CEDEX © Larousse, 1992

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

30 HAZİRAN 2000

D

DAGUESTAN ou DAGHESTAN (en russe : *Dagestan*) — République socialiste soviétique autonome, intégrée dans la RSFS de Russie, sur le territoire montagneux de laquelle vivent près de cinquante ethnies, parlant une cinquantaine de langues et dialectes (langues daguestanaises*) ; superficie : 50 300 km² ; population : 1 823 000 habitants. (Voir carte pp. 264 et 266-267.)

Aperçu général — Le Daguestan est, sans aucun doute possible, l'entité anthropogéographique la plus déconcertante qui soit au monde, à commencer par son nom, composé d'un mot turc (*dâgh* = « montagne ») et d'un suffixe iranien (*stan*) qui caractérise, en persan, les noms de pays : c'est le « pays des montagnes » ; cette dénomination apparaît tardivement, au XVIe siècle seulement, lorsque les Ottomans occupèrent cette région dont les frontières en quelque sorte « naturelles » sont :

- à l'Est, les rives de la mer Caspienne, en gros entre Derbent, au Sud, et Makhatchkala, la capitale ; ces deux villes sont séparées par un peu moins de 150 km et la plaine côtière qui borde la Caspienne est très étroite (une trentaine de kilomètres au maximum) ;
- au Sud et à l'Ouest, la ligne des crêtes caucasiennes, avec des sommets à plus de 4 000 m ;
- au Nord, la plaine côtière s'élargit et vient rejoindre les steppes où coule le Terek, qui se jette dans la Caspienne par un delta ; au-delà du Terek s'étend la steppe des Nogays, bordée par la Kouma qui indique la limite septentrionale du Daguestan.

Si donc l'on excepte la bordure côtière et la steppe du Nord, on peut dire que le Daguestan est bien nommé : les quatre cinquièmes du pays sont couverts de montagnes, refuge traditionnel des petits peuples du Caucase et des steppes avoisinantes fuyant les grandes invasions. Le climat est chaud et sec : la température moyenne, en janvier, est de -3,6 °C (mais elle peut atteindre -15 °C), celle de juillet atteint 23,5 °C.

Connaitre le Daguestan, c'est connaître les vallées qui creusent ses montagnes et qui abritent une centaine de nationalités différentes, et peut-être plus. Du Nord au Sud de ce bout du monde caucasien, on rencontre successivement :

- l'Argoun, affluent du Terek ;
- le Koissou d'Andi, affluent de la Soulak qui vient se jeter dans la Caspienne à la base de la péninsule d'Agratchansk, en même temps que le Koissou Avar ;
- la Karakoysa, affluent du Koissou Avar ;
- l'Oulloutchral, qui se jette dans la Caspienne un peu au Nord de Derbent ;
- le Samour, enrichi de ses deux affluents, le Tchirachthal et le Kouratch, qui sert de frontière naturelle entre le Daguestan et l'Azerbaïdjan.

Sur les flancs du Caucase, dans ces vallées, les villages s'échelonnent, avec leurs cultures en terrasses, leurs habitants qui ne se comprennent pas, parfois, d'un village à l'autre ; les troupeaux d'ovins et de caprins y paissent en paix. Cette impo-
sante montagne, tournée vers l'Orient, a quelque chose d'important et de mystérieux ; les peuplades qui ont eu à fuir, jadis, soit les armées des grands empires sédentaires du Sud (Perse, Byzantins, Arabes), soit les cavaliers des conquérants

13. SĀQIYĀN, Mardīye (éd.). *Jahān-e īrānī va Tūrān. Majmū‘e-ye maqālāt*. Tehrān, Markaz-e asnād va tārīh-e diplomāsi, 1381/[2002], IX-349 p.
[Le monde iranien et le Touran. Recueil d'articles]

Ce riche volume propose, en version persane, une sélection des communications à une conférence internationale organisée par l'IPIS à Téhéran, les 25 et 26 bahman 1379 [14-15 février 2000]. L'événement s'était notamment signalé par une démonstration de paniranisme aux fortes connotations raciales de la part des participants tant iraniens que tadjiks de cette manifestation, quittée avant sa clôture par une importante délégation venue d'Ouzbékistan. Le principal résultat tangible de l'ensemble est constitué par le présent volume, dans lequel voisinent des articles de contenu et de calibre assez divers. A signaler entre autres, outre de nombreuses études sur les échanges littéraires et lexicographiques entre les mondes iranien et turc, et quelques réflexions géopolitiques de portée générale, un ensemble plus serré de contributions sur la présence persane dans le Caucase septentrional, au Daghestan en particulier (articles de [Fatima Alibekova] Fātēme Alibekovā sur les manuscrits persans au Daghestan, pp. 69-72 ; d'Ašraf Astardov et A. Muhammadov sur les tombeaux sanctuaires de saints safavides au Daghestan, pp. 105-9 ; et de [Rauf Rustamov] Ra'uf Rostamov sur les Iraniens dans le nord du Caucase, pp. 109-114). On lira également avec intérêt plusieurs communications d'historiens : par M. [Professorova] Prōfesōrovā sur les relations commerciales et culturelles entre les villes d'Iran et d'Asie Centrale du 15e au 19e s. de l'ère commune (pp. 267-272) ; par l'historien qazaq [Timur Beisembiev] Teymür Beysim Bäyeff sur la vision, par les chroniqueurs de Boukhara et de Khoudjand, des contacts entre la Transoxiane et l'Iran du milieu du 18e s. au milieu du 19e (pp. 273-282) (c.r. n° 251) ; par l'historien turkmène [Akabaj Džumanijazov] Āqābāy Ğum'a-Niyāzoff sur les Iraniens du Kwarezm au 19e s. dans l'œuvre de l'historiographe Āgāh (pp. 283-8) ; par l'historien américain [Adeeb Khalid] Adīb Hālid sur Boukhara comme exemple de coexistence entre l'Iran et le Touran au 20e s. (pp. 289-300) (c.r. n° 255). L'ensemble offre une illustration intéressante des disparités de la recherche et du discours des sciences humaines, d'un pays à un autre, sur les relations entre l'Iran et les régions plus septentrionales de l'Eurasie Centrale. La sélection qui a été opérée dans les articles soumis à la conférence illustre également l'intérêt du ministère iranien des Affaires Etrangères, et plus largement des milieux officiels de la République Islamique, pour un discours apologétique irano-centré, non dépourvu de connotations substantialistes, voire racistes.

S.A.D.

19 IRA 2006

- 040014 Daghestan
- 2488 BUTTAEVA, Asiat. Islam in polyconfessional
Daghestan. *Central Asia and the Caucasus: Journal
of Social and Political Studies*, 13 i (2012) pp.68-78.
- Daghestan
- ZELKINA, Anna. Repenser l'islam au Daghestan
postsoviétique. Tr. Librini, Catherine. *Ordres et
désordres au Caucase*. Ed. Audé Merlin, Silvia
Serrano. Brussels: Editions de l'Université de
Bruxelles, 2010, pp.113-123.

- 2713 BOBROVNIKOV, Vladimir, NAVRUZOV, Amir & SHIKHALIEV, Shamil. *Islamic education in Soviet and post-Soviet Daghestan. Islamic education in the Soviet Union and its successor states*. Ed. Michael Kemper, Raoul Motika and Stefan Reichmuth. Abingdon & New York: Routledge, 2010, pp.107-167.
- Dagistan
040014*

27 Nisan 2014 MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKUMAN

27 Nisan 2014

- Dagistan
040014*
- 2931 GOULD, Rebecca. The modernity of premodern Islam in contemporary Daghestan. *Contemporary Islam*, 5 ii (2011) pp.161-183. (Ethnographic essay.)
- 2932 KHANBABAEV, Kafan. Islam and Islamic radicalism in Dagestan. *Radical Islam in the former Soviet Union*. Ed. Galina Yemelianova. London & New York: Routledge, 2010, pp.82-111.

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKUMAN

- 763 GENEQUAND, Denis & NORTHEDGE, Alastair. Dehishtan: une ville médiévale au sud-ouest du Turkmenistan. *Fondation Max van Berchem Bulletin*, 26 (2012) pp.1-3. [Archaeological survey and report on site occupied 9th-14C.]
- Dagistan
040014*

03 Mayıs
2014

FARİDE YAYMİLLANİCTAN
BAŞ SELİN DOKÜMAN

- 3254 NAVRUZOV, Amir. Islamic education in post-Soviet Daghestan. *Islam and Sufism in Daghestan*. Ed. Moshe Gammer. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica, 2009, (Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia. Humaniora, 352), pp.147-162.
Dagistan
040014
- 3255 ROSHCHIN, Mikhail. Ali Kayayev - Muslim educator and reformer of Daghestan. *Islam and Sufism in Daghestan*. Ed. Moshe Gammer. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica, 2009, (Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia. Humaniora, 352), pp.79-84. [Kayayev (1878-1943).]
- 3256 SHIKHALIEV, Shamil. Sufi practices and Muslim identities in Naqshbandi and Shadhili lodges in northern Daghestan. *Islam and Sufism in Daghestan*. Ed. Moshe Gammer. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica, 2009, (Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia. Humaniora, 352), pp.133-145.
- 3257 SHIKHSAYDOV, Amri. Ancient mosques of Daghestan. *Islam and Sufism in Daghestan*. Ed. Moshe Gammer. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica, 2009, (Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia. Humaniora, 352), pp.15-27. [Historical, architectural & epigraphic information.]
- 3247 KEMPER, Michael. Ghazi Muhammad's treatise against Daghestani customary law. *Islam and Sufism in Daghestan*. Ed. Moshe Gammer. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica, 2009, (Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia. Humaniora, 352), pp.85-100. [Daghistani imam from Gimra (1792?-1832).]
Dagistan
040014
- 3248 MAHOMEDOVA, Zeinab. 'Abd al-Rahman-Hajji al-Sughuri - advocate of Sufi ideals and ideologue of the Naqshbandi tarīqa. *Islam and Sufism in Daghestan*. Ed. Moshe Gammer. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica, 2009, (Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia. Humaniora, 352), pp.57-69. [Al-Sughuri (1792-1881/2).]
- 3252 MUSAYEV, Makhach & ALKHASOVA, Diana. Daghestani 'ulama' in the Muslim world. *Islam and Sufism in Daghestan*. Ed. Moshe Gammer. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica, 2009, (Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia. Humaniora, 352), pp.43-56. [History.]
Dagistan
040014
- 3242 BOBROVNIKOV, Vladimir. Muslim custom versus socialist law: discourse on shari'a courts in postrevolutionary Daghestan. *Islam and Sufism in Daghestan*. Ed. Moshe Gammer. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica, 2009, (Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia. Humaniora, 352), pp.101-129.
Dagistan
040014
- 3237 *Islam and Sufism in Daghestan*. Ed. Moshe Gammer. Helsinki: Academia Scientiarum Fennica, 2009 (Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia. Humaniora, 352). 193pp.
Dagistan
040014

by a different “planet.” They shared this view of time, along with a related belief in transmigration of souls, with certain Indic traditions and Islamic *ghulāt* (lit. exaggersators) groups who treated their spiritual guide as divine.

While much information in the *Dabistān* is historical and reflects known texts and doctrines, it is nevertheless organised in an Ādhār Kayvānī mythological framework (Tavakoli-Targhi, 77–95).

Internal evidence shows that the *Dabistān*'s author travelled, in the decades before 1063/1653, across northern India, Kashmir, and Orissa and through parts of Afghanistan and Iran. During this time, he met scholars of major religious traditions and members of newer and lesser-known mystical and philosophical movements. The author's reports on the histories and creeds of these groups make the *Dabistān* an important historical source, especially for the Nuqtaviyya, the Rawshaniyya, and the so-called Dīn-i ilāhī (divine religion) associated with the Mughal emperor Akbar (r. 963–1014/1556–1605).

The *Dabistān* is divided into twelve chapters of unequal length: 1) Parsees (Pārsiyān), the longest chapter, covers several historical and legendary Zoroastrian groups; 2) Hindus (Hindūvān), the second longest chapter, includes Buddhists and other Indic philosophical and devotional traditions; 3) Tibetans (Qarātabbatiyān) is a very short discussion mentioning lamas; 4) Jews (Yahūd) includes an account of the mystic Muhammad Sa'īd Sarmad (d. c. 1070/1659–60); 5) Christians (Tarsā) is a short description based in part on a Jesuit priest's report; 6) Muslims (*ahl-i Islām*) includes Sunnis, Shi'is, and 'Alī Ilahīs (deifiers of 'Alī); 7) Sādiqiyya are apparently believers in the early “pseudo-prophet” of Islamic history, Musaylima;

8) the Nuqtaviyya (Vāhidīyya and Amnā') were followers of Mahmud Pāsikhānī (d. 839/1427); 9) the Rawshaniyya were followers of Bāyazīd Ansārī (d. c. 980/1572); 10) Ilāhiyya, followers of the Mughal emperor Akbar; 11) Philosophers (Hukamā') includes Peripatetic and Neoplatonic thinkers; 12. Ṣūfīs (Sūfiyya) includes a brief discussion of Ṣūfi doctrines of prophethood.

The work is available in a Persian edition (Malik and Isfandīyār) and in an outdated English translation (Shea and Troyer).

BIBLIOGRAPHY

Aditya Behl, Pages from the Book of Religions.

Encountering difference in Mughal India, in Sheldon Pollock (ed.), *Forms of knowledge in early modern Asia. Explorations in the intellectual history of India and Tibet, 1500–1800* (Durham NC 2011), 210–39; Rahīm Ridāzāda Malik (ed.), *Dabistān-i madhāhib*, 2 vols., Tehran 1362sh/1983 (attrib. by the editor to Kaykhusraw Isfandīyār); David Shea and Anthony Troyer, *The Dabistān, or, School of manners*, Washington DC and London 1901; Mohamad Tavakoli-Targhi, *Refashioning Iran. Orientalism, occidentalism, and historiography*, Basingstoke and New York 2001.

A. AZFAR MOIN

Daghestan

Daghestan (Dāghistān) is a republic of the Russian Federation. Located in the northeastern Caucasus, it has an area of 50,300 square kilometres and borders Kalmykia and the Stavropol region in the north, Chechnya and Georgia in the west, Azerbaijan in the south, and the Caspian Sea in the east. Daghestan's geography ranges from coastal plain to foothills to alpine areas. The population of 2,910,249

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

20 Eylül 2014

- 1507 BILALOV, Mustafa. On the prospects for shaping a civil nation in Dagestan. *Central Asia and the Caucasus: Journal of Social and Political Studies*, 13 ii (2012) pp. 54-63.

Dag^{ستان}
040014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

20 Eylül 2014

- 2671 SEFERBEKOV, Ruslan. Patron deities of the hunt and wild animals in Dagestan. *Iran and the Caucasus*, 16 iii (2012) pp.301-307. In the folk beliefs of the Dagestani highlanders -different groups of Avars, Laks, Lezgins, Dargins, Tabasaranis, Tsakhurs, Rutuls, and Kumyks.

Dag^{ستان}
040014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

20 Eylül 2014

- 1516 HOLLAND, Edward C. & O'LOUGHLIN, John. Ethnic competition, radical Islam, and challenges to stability in the Republic of Dagestan. *Communist and Post-Communist Studies*, 43 iii (2010) pp. 297-308.

Dag^{ستان}
040014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

20 Eylül 2014

- 1509 BUTTAEVA, Asiat. Ethnic relations in Dagestan: special features and current problems. *Central Asia and the Caucasus: Journal of Social and Political Studies*, 13 ii (2012) pp. 63-73.

Dag^{ستان}
040014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

28 Aralık 2014

040014 DAĞISTAN

ABDUL-ALİ ALİYEV, *Tarihi süreçte Dağıstan'da din*, Erciyes Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2008

-
- 1 MUSA KAZIM GÜLÇÜR, 1917'den günümüze Dağıstan'da din eğitimi ve öğretimi, Selçuk Üniversitesi, Doktora, 1996
  - 2 PİRMAGOMED MAGOMEDOV, Dağıstan Tabasaran bölgesindeki ergenlerin dini tutum ve davranışları, Erciyes Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2008
-

2679 DURGILI, Nadhîr al-. *Die Islamgelehrten
Daghestans und ihre arabischen Werke: Nadîr
ad-Durgilîs (st. 1935) Nuzhat al-adhhân fî tarâğim
'ulamâ' Dâğıstân*. Herausgegeben, übersetzt und
kommentiert von Michael Kemper und Amri
R. Sixsaidov. Berlin: Schwarz, 2004 (Islamkundliche
Untersuchungen, 259). 294; 165 pp.

Dagistan
940014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
CONRA GELEN DOKÜMAN

04 Eylül 2015

ARTICLES

- 2682 ABDUH, Muhamad & IDRISOV, Magomed. The role of awareness and perceived values upon the acceptance of Islamic banking in Dagestan. *Journal of Islamic Banking & Finance*, 31 iii (2014) pp. 50-60.
- Dağstan
040014
Banka
020270

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

04 Eylül 2015

1723 GAMMER, Moshe. The beginnings of the Naqshbandiyya in Dagestan and the Russian conquest of the Caucasus. *Jihad and martyrdom. Volume III*. Ed. David Cook. London & New York: Routledge, 2010. (Critical Concepts in Islamic Studies), pp. 142-153. Originally published in *Die Welt des Islams* 34 (1994) pp.204-217.

Naqshbandiyye
Dagistan
040014

1725 KEMPER, Michael. An island of classical Arabic in the Caucasus: Dagestan. *Exploring the Caucasus in the 21st century: essays on culture, history and politics in a dynamic context*. Ed. Françoise Companjen, László Marácz, Lia Versteegh. Amsterdam: Pallas, 2010, pp. 63-89. Arabic as a common language in Daghestan since the 7th century.

Kafkasya
110007
Dagistan
040014

1728 PETROVA, N.Yu. Pottery making in the village of Balkhar, Dagestan. *Archaeology, Ethnology & Anthropology of Eurasia*, 39 iv (2011) pp. 130-135.

Balkharlar
020245
Dagistan
040014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKUMAN

22 Haziran 2015

41108

Birinci Dünya Savaşı'nda Kafkas İslam Ordusu'nun Azerbaycan ve Dağıstan hareketleri. YÜCEER, Nasır. Yüksek Lisans. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995. 237 s., 43 ref.
Danışman: Y.Doç.Dr.Ahmet Ender Gökdemir. Dil:Tr.

Azerbaycan 012412
Dagistan 011611

YAYIMLANDI
EN DC

22 Haziran 2015

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

4113 IBRAGIMOV, Magomed-Rasul & MATSUZATO,
Dagestan Kimitaka. Contextualized violence: politics and
940014 terror in Dagestan. *Nationalities Papers*, 42 ii (2014)
pp. 286-306.

28 Temmuz 2015

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SUNRA GELEN DOKUMAN

3949 KEMPER, Michael & SHIKHALIEV, Shamil.

Dagistan
040014 Zerrissener Islam in Dagestan: Sufis und
"Wahhabiten". SGMOIK / SSMOCI Bulletin:
Wahhabitik Schweizerische Gesellschaft Mittlerer Osten und
Islamische Kulturen. Société Suisse Moyen Orient et
Civilisation Islamique. Società Svizzera Medio
Oriente e Civiltà Islamica, 39 (2014) pp. 10-13.
210185 Abstract(s): in French.

21 Ocak 2018